

Defensorium iuris

Et si illa causa iudex audire recusauerit tunc procurator rei prestari debet de grauamine et appellando. **z.** Sed si procurator rei non habuerit causam rationabilem huiusmodi tunc iudex potest cum ambo partibus concludere in huiusmodi causa et pro cluso habere et ex parte iudex assignet publicum hunc indeterminatum ad videndum et audiendum sententiam diffinitiuam in huiusmodi causa ferri et promulgari. Illo termino adueniente procurator actoris dicat sic. Ego procurator ipsius actoris partis aduersae non comparent. accuso contumaciam ipsamque contumacem peto reputari. et in eius contumacia sententiam diffinitiuam pro me et parte mea et contra partem aduersam secundum formam petitionis pro me superius oblate in scriptis ferri et promulgari. Sed si procurator rei fuerit praesens potest sic dicere. Ego procurator nomine ipsius Rei praestor de non consentiendo in sententiam diffinitiuam ferendam ex eo quod causas rationabiles proposui et allegavi in causa huiusmodi. et alias protestor de grauamine et appellando. **z.** vel potest procurator rei sic dicere secundum exigentiam materie. Ego procurator rei peto sententiam diffinitiuam pro me et parte mea. et contra partem sibi in huiusmodi causa aduersam ex eo quod insufficienter probauit suam intentionem in scriptis ferri et promulgari. **z.** Et sic dicit iudex pronuntiandum ferat sententiam diffinitiuam. Si fuerit pro actore tunc procuratores sic dicant. Ego procurator vice et nomine ipsius actoris in quantum huiusmodi sententia pro parte mea et contra partem aduersam facere videtur et non alias tunc per vos notarium causae huiusmodi mihi fieri publicum instrumentum peto. In quantum vero contra partem meam faceret et pro parte aduersa. tunc protestor de grauamine et appellando. **z.** Ex aduerso si sententia fuerit contra reum seu procuratores rei dicat sic. Ego procurator ipsius Rei dico huiusmodi sententiam si sic dici meretur fore iniustam et iniquam et protestor de grauamine. et appellando. **z.** Et infra decem dies ab illo grauamine sententia sic lata debet in scriptis appellari. alias enim sententia transit in rem iudicatam.

Incipit defensorium iuris.

Quia bone rei datur consilium et praesentis habetur vite subsidium et eterne remunerationis cernit expectare primum. **xiij. q. ij. c. bone rei.** Ideo ego. **J.** monachus cisterciensis ordinis videns reos propter maliciam actoris fatigari laboribus et expensis. Praesens opusculum de corpe canonum decretalium ac legum collegi putavi iuris defensorium illud denotans. eo quod per doctrinam contra actorem tueri se valeat exceptores rei viles in eo ponens. Nam exceptio nes rei dicitur. **ff. de excep. l. ij.** Si enim veritas non defensat opprimat. Rogo ergo hominem huius opusculi lectorem ut deum pro me deprecetur. loquor enim nunc prope quod loqui non possum. Unum petuo mea est pro lege habenda. ut in autem. **de nupt. xij. q. iij. c. unusquisque.** ubi petitur. **Alm. bro.** Et sit petitio sua lex. Nam naturalis equitate tenet quilibet de bono faciendo et quod sibi bonum fecit. **ff. de petitione. herede. et si. §. consuevit.** praesens opusculum. ergo pro re. annulos distinguat ut facilius in eo quod querit inueniat Et ponit primo registrum.

Tituli istius libri.

De descriptione.
De iudiciis.
De arbitris.
Contra actorem.
Contra procuratorem.
Contra procuratorium.
Contra aduocatum.
Contra libellum.
Contra testes.
Contra interrogatoria.
Contra instrumenta.
Contra priuilegium.
Contra testamentum.
Contra positiones.
Contra sententiam.
Contra appellationem.
Contra electionem prelatorum.
Contra prescriptionem et usurpationem.

Contra rescriptum

Quibus modis iu-

dicū instantia perit videam⁹. Iudices alij
sūt ordinarij q̄ ab apostolico. vñ ecclesiastici
vñ ab imperatore. vñ pote seculares legitimā
accipiūt potestātē. alij sūt arbitri q̄ nullā po-
testatē habēt. s; cū consensu litigantiū iudices
eligunt in q̄s p̄mittūt. vñ eorū sūt i. q. vi
a iudicib⁹. 7 spe. de arbi. Alij sūt iudices dele-
gati q̄b⁹ audiētia p̄scripta seu alia auctorita-
te a superiorib⁹ delegat. extra de offi. 7 po. in.
iudi. dele. p̄ totū. Unde de exceptionib⁹ con-
tra rescriptum p̄mo videamus.

Contra rescriptum.

Rescriptū diligen-
ter est inspiciendū et cōsiderandū
vñ p̄ suppressionē veri 7 falsi sug-
gestionis fuerit impetratū. 7 intellige talem
veritatē 7 falsitatē quā si superior sciuit nō
dediſſet lras. Et dicendū q̄ tale rescriptum seu
autenticū nō valet. nam p̄ceptōes elidit p̄r.
Itē nō valet si p̄ ius diuinū impetratū fue-
rit. xxv. q. i. sūt q̄dam. Item nō valet si p̄ ius
naturale vel p̄sonū vel p̄ fiscū vel vilitatē
publicā fuerit impetratū. xvj. q. vj. placuit. C.
vñ de vi. le. auctoritatem. C. li. xj. de nauibus
nō excul. multa. 7 xxv. q. i. ideo. Et h̄ verū est
nisi de illo canone fecerit mentionē vñ appen-
sionē de nō obstātē tali lege vñ canone. alias
p̄ra ius sc̄ptū nō valet impetratū. nisi forte
p̄osuit impetranti 7 nulli noceat ibidē. xxv. q.
ij. ca. rescripta. Item si rescriptū papale fuerit
impetratū sup̄ re q̄ forū seculare cōtingit nō
valz cū effectu. nam p̄ceptōem elidit. extra
de fo. compe. ex tenore. 7 c. ex parte sic. 7 d. ap-
pell. sup̄ duob⁹. et h̄ intellige si sup̄ p̄prietate
rei fuerit impetratū. Sec⁹ si sup̄ possessione
q̄ sup̄ possessione potest coram iudice sp̄ua
li causa ventuari. extra de fo. compe. Ex p̄te
B. de iudi. ceterū. Quidam tñ intelligunt h̄
corā ordinario et non coram delegato. Itē
si papa mandat aliquibus iudicib⁹ q̄ exco-
municatum absoluant. et de sufficiente cau-
tione prestanda q̄ pareat mandatis ecclesie
non fecerit mentionem nō valet. extra de se-

ques. possess. c. ad bec. in fine. quia sufficiens
cautio debet p̄stari. vñ lite non cōtesta. quo-
niā. s. in alijs. Item rescriptum elidit si tem-
pus datū diligenter attendat. extra. c. n. eā te-
ff. de p̄ci. imp. offe. l. j. 7 l. vñ uersis. Et intelli-
ge si pro alio impetravit. pro se enim valet.
Idem dicit de quolibet regulari nisi p̄ mo-
nasterio suo impetravit. Abbate nihilomi-
nus impetrante. extra de postu. c. ex parte. ne
cleri. vel mo. in rubro. Item rescriptū secun-
do modo impetratum non valet cū effectu
nisi de p̄mo faciat mentionē. extra de rescrip̄.
ceterum. et extra. de offi. iudi. dele. sane. et. c. ex
litteris. hoc intellige quādo ambo rescripta
ad diversos iudices dirigunt. secus quādo
ad eosdem. vñ in dicto. c. sane. eo. n. 7 c. j. extra
de appell. significauit. si vero in posteriori res-
cripto fuerit expressa mentio de p̄mo tunc
ipso iure non valet p̄imū. extra de sen. et re
iudi. inter monasteriū. Item rescriptū non
valet si in alicui⁹ iniuriā vel p̄iudiciū fue-
rit. Et hoc intellige si magna sit iniuria. Itā
parua toleratur. xxv. q. ij. nec damnosa. extra
de auc. 7 vsu. pal. ex tenore. 7 de offi. iudi. ord.
licet. Et hoc intellige nisi p̄nceps illud rescrip-
tum tanq̄ ex certa sciētia alicui duxerit cō-
cedendum. Item rescriptū de diuersis ma-
nibus scriptum non valet. extra de cri. fal. li-
cet. Item si falsitas ibi fuerit non valet. extra
eo. n. ad audiētiā. contrarium habes de
fide instrumen. ex parte. Item si carta rasa
fuerit et postea ibidem fuerit scriptum. Vel
si fuerit scriptura linearis. nō valet cum effe-
ctu. extra de cri. fal. licet. de reli. do cum vene-
rabilis. de fide instrumen. inter dilectos. Itē
si generale sit rescriptum per speciale deroge-
tur eidem. extra. eo. c. j. de offi. lega. studiisti.
Itē si rescriptum sit re iudicata terminatū
non valet nisi de illa fecerit mentionē vel ni-
si de illa sententia infra decendū fuerit pro-
uocatum. extra de sen. et re iudi. inter mona-
steriū. de fide instrumen. inter dilectos. Itē
si rescriptū clerico nō tonsurato fuerit impe-
tratum non valet. nisi post datum tonsure.
extra de transac. ex litteris. Item si excommu-
nicat⁹ sup̄ plurib⁹ articulis rescriptis absolu-
tione generalis indistincte s; impetraverit nō

Contra rescriptum

valz. nisi expresse d' quibz articulo fecerit mentionem. extra d' of. iudi. ordi. ex pte. d' sen. ex. cu. p. ca. no. in tot sunt necessarie absolutio. q' fuerit excoicatio. ut ibi in glo. si. p. p. si. Item si re scripta seu instrumenta subinuicem dicant no. valet. extra d' p. ba. post cessionem. d' si. instrum. scriptura. Item si i. petras nome. suu. tacuerit. extra. e. n. ad aures. Item si in scripto no. fiat mentione d' p. cessu vel serie negocii. Item si aliq' p. cessus est fact' p. cora. alio iudice no. valet extra de sen. et re iudi. inter monasterium. et de cohabit. cleri. et mulie. sup. eod. et eo. n. dilect'. Item si rescriptum fuerit impetratum. Aliq' puilegia vel p. ra. puilegiatas p. sonas. no. valz. nisi de puilegijs fecerit mentionem. extra e. n. cu. ordine. de sen. et re iudi. inter monasterium. Item si rescriptum fuerit impetratum ad q'cuq' iudices nullo no. iato. vel sup. oib' causis nlla. expressa non valet. extra. e. n. nonnulli. Item si q' regularis vel monach' rescriptum impetratum sup. administratione p. petuanda. non valet. extra. d' p. fir. vii. et inuti. p. recta. Item dignior p. sona q' est no. iata in lris no. p. ciari plures sedis apostolice. Item si q' vocet sup. maiori q' in lris p. net. no. tenet respondere ibide. Item si maius negocium vel maior p. sona in literis habeat ut possit impetrare desedere. ad minores tenet q' r' d' e. don. illud negocium maius vel maior p. sona p. utata fuerit in iudicio vel ventilaui ibide. Item rescriptum in q' d' cume alic' p. firmat no. valet. xxi. q. iij. s. p. scrip. tionu. Item si impetratum fuerit p. possessionem sup. p. petate no. valet. de sequel. possell. c. j. de iudi. significauerunt. Item rescriptum no. valz. nisi illa clausula ibi p. neatur. q' si ita est. e. n. sedes. xxi. q. ij. dicent. Item rescriptum no. valet q' p. ci. p. aliqd' fieri altera pte. absente no. p. p. xuma. cia. extra de maio. et obe. inter q' tuor. Item rescriptum no. valet si dio. de quib' reus et actor existat ibide. no. nominet. e. n. significate. Item si papa madat ut Jobanes recipiat in ecclesia tale. et pmo mandauit q' benric' ibide. accipiat. no. valz. nisi secum de lre. de p. mis fecerit mentionem. et madatu. h' intellige si idem papa h' madassz. Sec' si ali' papa. e. n. lris. Item habes bnficiu. q' quis modicu. nisi de ipo fecerit mentionem rescriptum de alio obtinendo

no. valet. e. n. si opponete. et multe alie p. bitos subintelligunt. sine q' b' lre. no. valent. puta si no. est cleric'. extra de fra. sac. ex. lris. Item si vult ecclesia residere. extra d' cle. no. resi. relatum. Item ut sit dign'. eo. n. cum a deo. Item si in ecclesia tot sustentari possent. de vi. et bo. ne. cle. quonia. Item si archiepiscopus vel epi. scopus ereat sua dio. et existes p. ra. dio. dele. gar aliquam cam no. valet. ff. de iur. ord. iudi. l. extra. Item si bz iusta cam excusatio. e. n. si q' n. Item si papa loquit in rescripto vni p. sonae in plurali no. valet. q' necunq' ille cui loquitur sit dignitas. extra de cri. fal. q' graue. Item si rescriptum fuerit impetratum sine speciali mandato no. valet. e. n. nonnulli. nisi impetrans sit de illis p. sonis a q' b' mandatu. non exigit ibidem. et bee p. sone. sunt parentes. affines. et liberi. ff. de procur. Sed h' exceptio hodie locum habet in audientia lra. non in negocio iudicium. Item si q' irabit ad iudiciu. extra dio. cesim. ultra vna dietam non valet. e. n. statutum. l. i. vi. nisi litere de comuni consensu p. tui fuerint impetratae. vel nisi de hac p. stituone expressam fecerit mentionem. e. n. nonnulli. Item p. illam clausulam q' dam alij no. debet ultra quatuor p. ueniri. extra de rescript. cu. i. mul. tis. l. i. vi. et ille p. sone. que nominate sunt in rescripto debent pmo conueniri et alij quatuor in citatorio poni. Item lra. tacita veritate multis modis impetrat. sed no. valet. scilicet dum impetrator tacuit serie facit. extra d' co. ba. cle. et mu. sup. eo. Item si tacuit bnficiu. min'. e. n. postu. Item si tacuit iuramentu. eo. n. p. stituim'. Item si tacuit statutum numeru. canonicorum. extra de p. ben. pro illorum. Item si tacuit q' p. benda non vacaret. extra de p. cess. p. ben. cu. nostris. Item si tacuit excoica. tionem. extra de p. cura. an nra. p. sentia. Item si tacuit appellatorem ad sedem aplicam factam. extra d' p. fir. vii. et inuti. memorie. Item si dicit se brie. monitorias cu. no. haberet et impetravit executorias no. valet. e. n. ex insinuatoe. Item si dicit se dio. cesi. cu. sit de ciuitate tali. vel contra non valet. eodem titu. rudolphus. et ca. significante. Et h' d' rescriptis sufficiant causa breuiata.

*quod alij
p. illa clausula
no. m. p. n. p. n.*

*Tacita p. d' e.
n. m. p. n. p. n.
m. p. n. p. n. p. n.*

Contra iudices

Contra iudices.

Quia plures esse iudices apparet q̄ tñ d̄ iure eē nō p̄nt. Idcirco p̄ exceptōes iter fere re b̄ placuit. Excōdicat̄ iudex eē n̄ p̄t. extra de sen. 7 re iudi. ad p̄bādū. 7 d̄ except. dilecti filij. 7 c. cū iter p̄orē. 7 c. exceptio n̄. 7 d̄ offi. iudi. de le. p̄ndēnā. 7 Itē si iudex suspect̄ fuerit pote rit recusari. iij. q. v. c. vl. extra d̄ excep. iter p̄orē de appel. postremo. 7 c. p̄posuit. Et itelligē si sit suspect̄ ex cā rōnabili. puta q̄ ē p̄sanguine p̄is aduerse. Et itelligē s̄m ius canoni cū tā de iudice ordinario q̄z delegato. Ordinar̄ ei recusari p̄t. extra d̄ fo. p̄pe. l. 3. de appel. cū sp̄ali. Itē si b̄z cām p̄silez p̄t vt suspectus recusari. extra d̄ iudi. cām. Itē si aduersario multū familiaris. extra de of. dele. in sinuāte. 7 de purga. can. cū imminente. Itē si sit socius vel canonic̄ ei. extra d̄ offi. dele. Item si sit dñs impetrāns. eo. n. cām q̄. iij. q. v. accusato res. xj. q. iij. q̄tuor. Itē si sit vasall̄ ipetrāns xxi. q. v. de forma. extra vt lit. p̄test. accedens. Itē si inimic̄ ei. extra d̄ excep. cū iter p̄orē. 7 fere i oib̄. c. supra allegat̄. Itē si iudex est p̄sanguine inimici mei. extra vt lit. nō p̄test. accedens. Itē si iudex b̄z cām cū altera p̄nū p̄t vt suspect̄ recusari. extra d̄ of. dele. cū sup abbacia. d̄ pur. can. cū i iuuentute. Itē si actor est d̄ familia iudi. extra vt lit. n̄ p̄test. accedēs 7 ff. d̄ iur. om. iudi. l. qui iurisdicōi. vbi d̄. q̄ iurisdicōi p̄est neqz sibi ius dicere d̄z neqz proxi neqz liberis. neqz ceteris q̄s secū habet Itē si actor est iudex illi iudicis talis iudex p̄t haberi vt suspect̄. Tales enī iudices p̄nt refutari. C. d̄ iudi. l. p̄perandā. Itē q̄ sec̄ ē d̄ iure ciuili. Et sec̄ ē de iure canonico. oportet enī vt cā suspitōis alleget corā iudice. vt p̄bet corā arbitro electo a p̄nibus. extra d̄ ap pel. cū sp̄ali. e. n. secūdo req̄ris. Itē d̄ iure vo ciuili nō oportet cām suspitōis allegare nec p̄bare s̄z sufficit dicere. habeo te suspectū. e. n. secūdo req̄ris. in glo. Itē si iudex ē oriund̄ de terra ipetrāns p̄tabalia p̄t vt suspectus haberi. vt lit. nō p̄test. accedēs. s̄z illa exceptio sola nō sufficit s̄z bñ valet cū alijs. vt no. i. d̄ cto. c. Itē serū iudex eē nō p̄t. iij. q. viij. infa-

mis. Itē q̄ minor. xvij. annis iudex esse ne queat enā de p̄sensu p̄nū null̄ enī delegare p̄t cām minor. xvij. annis. nisi sol̄ p̄nceps. extra d̄ of. dele. cū vicelimum. 7 B̄ verū in dele gato. Ordinarī enī nō p̄t eē iudex nisi. xvj. annū attigerit ibidez. 7 extra de elec. cū inter. Itē si in vna cā fuit aduocat̄ vel p̄curator postea nō p̄t eē iudex in eadē. ij. q. vi. statutū. ff. d̄ iurisdic. om. iudi. l. p̄tor. Itē laic̄ nō p̄t eē iudex in re ecclesiastica. extra d̄ iudi. decerni m̄. 7 c. at si clerici. xj. q. i. placuit. Iudex dele gat̄ ex q̄ sniaz bñ vel male tulit postea d̄ illa cā se introuitē nō debz. extra d̄ of. iudi. dele. querēti. 7 c. venerabilis. 7 c. in lris. Sec̄ ē de ordi. q̄ sup accessor. potest exp̄sse cognosce re. ff. de re iudi. l. paul̄. Itē delegat̄ iudex et recusat̄ p̄bata causa suspitōis p̄talicui nō suspecto cām subdelegare. extra d̄ appel. cum speciali. 7 c. ad B. 7 c. cū cessante. in fi. Itē orā dū q̄ si iurisdicō ad tēp̄ data fuerit eorāf acto expirat iurisdicō nisi d̄ p̄sensu parū fuerit progata. extra d̄ of. iudi. dele. d̄ causis In vltimarina dilatōe iudex vltra nouē mēses dare nō potest enā p̄sententib̄ parti bus. iij. q. iij. §. spaciū. c. inducie. Item si p̄p̄i um nomē mulieris fuerat exp̄ssū p̄ mortē ei nō potest noscere de causa. e. n. cum olim Item archiep̄s de causa sui suffraganei in tromitēse n̄ debet nisi p̄ appel. causa ad ip̄m fuerit deuoluta. extra d̄ of. dele. cū n̄ ignores. de offi. iudi. ordi. pastoralis. nisi ep̄iscop̄ fue rit negligens vel iusticiam neglexerit facere. Item per mortem mandatoris aduocare in tegra. extra de offi. dele. gratam. 7 c. relatum. 7 c. licet. Item iudex delegat̄ post annū po test soluere queligauit. eo. n. querenti. Item si fuerint plures iudices vn̄ citare nō p̄t s̄i alijs nec in causa procedere nisi in commis sione dictū fuerit q̄ si nō omēs interesse pote rint. Et hoc verū est nisi iudex absens p̄cer tū nūciuz vel lras ostenderit se interesse non posse. extra. e. n. p̄ndēnā. 7 c. causam matri monij. Item surd̄ lunaticus 7 perpetue su riosus non potest esse iudex nec mutus. ff. d̄ iudi. l. cum p̄tor. ver. est autē. Item mulier non potest esse iudex. iij. q. viij. §. tria. ca. infa mis. xvij. q. v. ca. mulierem. ff. de re iur. l. ij.

Contra iudices

Si p[ro]curator inuenit intelligit de p[ro]suetudine approbata. extra de arbi. dilecti filij. vel a p[ro]ncipe interpretat. ij. q. v. nemi[n]e. Itē nemo p[ro]t esse iudex ecclesiastic[us] nisi habeat aliquā dignitatem vel nisi sit i[n] eccl[esi]a collegiata canonicus. nec causa d[icitu]r p[ro]uolari nisi in ciuitatib[us] vel in locis insignib[us] ubi inuenit copia peritorum. nec enā de cōsensu partium. vt in ti. de resc[ri]pt. c. statutu[m]. li. vi. et est p[ro]cliu[m] Lugdun[um]. Itē si causa ē cōmissa plurib[us] iudicib[us] tūc vno decedēte alij nō p[ro]t p[ro]cedere nisi in cōmissiōe p[ro]tineatur. extra de offi. iudi. delega. c. vno delegato Itē si causa fuerit alteri cōmissa p[ro] mādatur facies mentionē de p[ro]u p[ro] iudex nō potest postea cognoscere de illa cā. extra de offi. iud. dele. pastoral. Itē beretic[us] iudex vel testis esse nō p[ro]t. extra de heret. excōicam[us]. Item si causa i[n] aliq[ua] t[em]p[or]e iudicē potest t[em]p[or]e suspect[us] recusari. iij. q. v. c. vl. Itē si sit subdelegat[us] ab aliq[uo] delegato nisi delegato p[ro]ncipis nō valet extra de ap. cū cām. et de offi. iudi. deleg. sup[er] questionu[m]. Itē si sit delegat[us] in cā criminali s[ecundu]m leges nō valet. nisi a p[ro]ncipe deleget. ix. q. iij. saluo. ff. de offi. p[ro]con. l. solent. Sec[us] ē s[ecundu]m canones. extra de offi. iudi. dele. sup[er] q[uest]ionu[m] Itē subdelegat[us] esse nō p[ro]t si causa sibi cōmissa nō p[ro]tinet ad iurisdictionē delegātis. extra de resc[ri]pt. sup[er] lris. de pe. et re. q. autē. Nam q[uo]d sit corā nō p[ro]p[ri]et[er] iudice nō valz. extra de iudi. at si clerici. et de p[ro]sue. ad nrāz. Itē si iudex p[ro] formā resc[ri]pti aut iurisdictionē aliq[uo]d egerit nō valz. extra de resc[ri]pt. cū dilectis. Itē cui delegata ē inquisitio vel q[uo]d p[ro]uideat alicui eccl[esi]e si de p[ro]lato altero subdelegare nō p[ro]t et de cōsensu p[ro]u. extra de offi. dele. c. vl. et de resc[ri]pt. cū dilecta. Nota iudex delegat[us] nō p[ro]t mādare alterutri p[ro]u corā ip[s]o p[ro]sonalit[er] cōparere nisi in causa criminali. vel p[ro] p[ro]uitate dicēda vel p[ro] iuramēto calūnie p[ro]stādo. v[er]o nisi fuerit specialiter demandat[us]. extra de iudi. iuris esse ambigū et est p[ro]firmatio p[ro]clij Lugdun[um] li. vi. bec locū bz in causis p[ro]uatoru[m]. sec[us] i[n] causa collegij vel vniuersitatis. extra de p[ro]cu. c. ij. et c. q[ui] in causis Itē cui mandat aliq[uo]d nego cū p[ro]sonalit[er] ereq[ue] subdelegare nō p[ro]t. nisi de cōsensu p[ro]u in quib[us]dā casib[us]. extra de resc[ri]pt. cū dilecta. et de offi. iudi. dele. c. vl. Itē post ap[er]

pel. rite factā iudex a q[ui] ē appellatū cognoscere nō p[ro]t de cā. extra de appel. c. j. directe. Item monach[us] vel canonic[us] in cā seculari nō p[ro]t ēē iudex. extra ne cleri. vel mo. s[ed] nec. et c. clerici. Itē si maior iudex negociū reuocauerit minor postea de illo cognoscere nō p[ro]t. extra de elec. i. causis. ff. de iudi. l. iudiciū. Itē iudex d[icitu]r q[ui] mediator ēē inter actorē et reū. xxx. q. vl. c. vl. aliter poss[et] vt suspectus recusari. Nota cautelā debes adhibere vt exceptiones nō s[er]p[er]at. S[ed] singule in singulis. vt si cadas ab vna p[ro]cedas ad aliam.

Contra arbitros.

Monia arbitria

Quod instar iudicioz sūt redacta. ff. de recep. ar. l. j. Ideo post iractatū cōtra iudices aliq[uo]d p[ro] arbitros et in q[uo] est p[ro]missū audiam[us]. Seru[us] nō p[ro]t ēē arbiter. ff. de arbitris. l. podi[us]. §. in seruū. Itē pupillus furiosus. mut[us]. vel surd[us]. nō p[ro]t ēē arbiter. iij. q. vij. §. tria. ff. de arbi. l. s[ed] si in seruū. Itē nec minor. xxv. annis. ibidē. l. si in seruū. et ff. de recep. ar. l. cū lege. Itē in reppa null[us] p[ro]t ēē arbiter. ff. de arbi. l. penul. nam arbiter cognoscit ad modū iudicis. Et sententie arbitri standū ē siue sit equa siue iniqua et sibi imputet qui eum elegit. ff. de arbi. l. diem. §. stat[us]. Et si ille inique procedit reducit[ur] ad arbitrium boni viri. ff. pro socio. l. si societatem. Item mulier non potest esse arbiter. ff. de re. aur. l. femine. intellige nisi sit femina excellens. vel de cōsuetudine approbata. extra de arbi. dilecti filij. Item si iudex fuerit ordinari[us] alic[ui] rei in eū compromitti non potest. ff. de arbi. l. sed si in seruū. §. ij. et hoc intellige s[ecundu]m leges. Nam s[ecundu]m canones tam in delegatum q[uam] in ordinariū compromitti potest. extra de arbi. cū tēp[or]e. c. cum olim. et de elec. causam. Item in causa criminali vel liberali non tenet arbitriū. extra de testi. cā. de testib[us]. de iure iuran. c. penul. nec in pupillari actione nec i[n] matrimoniali. ff. et i. l. non distinguemus Item si de causis restitutionū agi. debet ibidem. l. vlt. nisi quādo incidentaliter illa causa mouet. ff. de iudi. l. quonens. Item infamis non

Contra arbitros

potest esse arbit. iij. q. vii. §. tria. 7. ff. e. ti. pedi.
Itē si q̄s p̄promittit noīe alieno nō valet. ff.
eo. ti. l. nō distinguem. Itē si cōpromissū sit
 p̄pupillū sine tutor̄ auctoritate. nō valet. ff. e.
 ti. l. si pupill.
Itē si sine pena fuerit comp̄ro-
missū vel sine eo q̄d obtinet vicē p̄ne nō va-
let cū effectū. q̄z partes nō tenent seruare sen-
tentiā arbit. nisi velint si pena nō fuerit appo-
sita. C. de arbit. l. j. vel iuramētūz fm canones.
 extra. e. ti. cū ip̄e Lamēbū valebit l̄z pena nō
sit apposita si p̄tes p̄miam taciturnitate cō-
firmauerūt et tñ actori dabit actio 7 reo exce-
p̄tio. extra. e. ti. p̄uas. C. eo. ti. l. penul. §. i. et. ij.
Itē si cōpromissio claudicat. ff. eo. ti. diem. §.
penul. Item si p̄nūciatio arbitri instrumē-
to non sit collecta vel in arbitriū tertij nulla
p̄sona exp̄ssa sit cōpromissū non valet. extra
eo. ti. innotuit. 7. ff. e. ti. l. item si vn. §. si i duos.
Cōtrariū tñ videt̄ extra d̄ ap. cū sp̄ali. So-
lutio in causa recusatiōn. a iure p̄cedit assu-
mi tertij arbit̄. q̄ illi arbitri nō dicunt̄ veri
arbitri l̄z q̄ iudicis vicē sapiūt. extra de offi.
dele. suspitōnis. Itē si dies apposita est in cō-
promisso ea n̄asacta quicq̄d dicit arbit̄ nō
valet. extra de offi. iudi. dele. de causis. Item
si die feriata p̄nūciatū fuerit cū altera p̄te ab-
sente nō valet. extra de for. ca. vl. ff. e. ti. l. diē. §.
si q̄s. Itē res ecclesiastica in laicū cōpromit-
ti nō p̄t. extra. e. ti. p̄git. 7 de iudi. decernim.
Itē p̄t obijci cōpromissio q̄ solutū sit. Sol-
uitur enī plurib⁹ modis puta die. morte. ac
stipulatione. iudicio pacto satisfatione. ff. e.
ti. nō distinguem. §. cōpromissio. Itē potest
obijci q̄ in se non suscepit arbitriū. ff. e. ti. l. iij.
§. j. Itē corā arbitro nō h̄z locū recōuentio.
extra. e. ti. cū dilecti. Itē cōpromissū nō exten-
dīt ad cōpromittēns heredes si de eis nō ca-
ueat. ibidē. ff. eo. ti. l. diē. §. j. Itē si plures arbitri
fuerūt oēs iueresse debēt arbitrio. ff. eo. ti. si
cui. nisi aliud dictūz sit in cōpromisso. ff. e. ti.
l. nō distinguem. §. cū ne plures. Itē p̄t obij-
ci q̄ arbit̄ nō tulit sententiā in sc̄pnis q̄d d̄z
facere. C. e. ti. cū in arbitrio. §. ij. nisi aliud dictū
sit in cōpromisso. ff. de iudi. l. j. Item arbit̄
nō p̄t punire p̄tumacē nisi exp̄ssū fuerit i cō-
promisso ibidē. §. vl. nota ea sola veniunt in
arbitrio de q̄b⁹ tactū est vt veniat. ff. eo. ti. l. si

cū dies. §. j. extra. e. ti. cum dilecti. Et tantum
 de illo.

Contra actorem.

Nunc contra acto
 rem videam⁹. Actor ex cōicat⁹ rō
 potest stare in iudicio nec tenet ei
 reus r̄ndere. extra de offi. dele. p̄iudiciā. et ex
 tra de except. dilecti. 7. c. cū inter p̄iorē. 7. c. pia.
Et de reo ex cōicato idē dicendū ē q̄ actor n̄
p̄t recōueniri. extra de except. cū inter p̄iorē.
vbi 7 exceptio ex cōicato is tam p̄ iudicē q̄z p̄
actorē q̄z etiā p̄ reū semp̄ p̄t opponi tam ante
lit. p̄testa. q̄z post. extra de except. ver. Itē q̄s
ex cōmunicato cōmunicare cogat. ca. excep-
tionē. Item reus actori non d̄z r̄ndere si plu-
res habeat p̄sonales actōnes p̄tra eundem
coram diuersis iudicib⁹. extra de rescriptis. ex
tenore. et. e. ti. dispēdia. l. vi. q̄d est p̄siliū Lug-
dunē. Item si reus p̄tra actorem agere vo-
luerit oportet ip̄m sub actoris iudicē litiga-
re in modum reconuentioni. Actorēz enī ad
aliū iudicē trahere nō potest ibidem. Item
monachus sine licentia abbatis p̄uenire vel
p̄ueniri nō p̄t. extra de iudi. cām. xvi. dis. pla-
cuit. Idē d̄z de abbate q̄ sine l̄ris capli sui ad
mutū nō debet nisi bona fuerint diuisa. extra
de rescriptis. edoceri. et de reli. do. cū dilecti. Si
tñ monach⁹ fuerit in scolis causa studij vel
alia iusta de causa de licētia sui abbatis agē
potest 7 respōdere. extra de accu. ex parte. Et
si p̄cussus fuerit existens in ira claustrū ip̄se
nō ager sed monasteriū vel sindic⁹ monaste-
rii. nec p̄t tū remittere iniuriā sibi factā
extra de sentē. excom. parrochianos. in glo.
Item monach⁹ abbatem in ius trahere nō
potest nisi fuerit a p̄ncipe impetratū. C. de in
ius vocan. l. j. ij. et. iij. Item fili⁹ sine licentia
p̄tris agē non potest. extra de p̄cura. c. j. Et
fallit i causis castrens⁹ peculij. in sti. de pa. po.
iur q̄d p̄sistit. Item si aliq̄s petat debitū vel
aliud p̄sonale et p̄. xxx. annos nō p̄terat et
potest obijci p̄scriptō. C. de anna. excep. 7 p̄sc̄p.
l. j. §. ad bec. Item ab aduersario si fuero spo-
liat⁹ sibi non tencor respondere quousq̄z fue-
ro restituit⁹. extra d̄ordi. cogni. sup̄ spoliatio-
ne. de resti. spo. ca. j. 7. iij. q. j. p̄ totum. Item si

Contra actorem

in honestus vel nō secur⁹ locus alicui fuerit assignat⁹. nec tenet rñdere neq; tenet cōpare re. extra vt līc. nō p̄stet. accedēs. Itē clericus nō potest p̄sentire in iudicē nō suū nisi duo cōcurrant scz q̄ iudex sit p̄sona ecclesiastica. ⁊ volūtas dyocesi. sui accedat. extra de fo. cō. si diligēti. Item in causa criminali nō teneor in quadragesima rñdere. C. de feri. l. quadraginta. Istud p̄pter cōtrariā consuetudinem hodie nō seruāt. Itē actor minor. xvj. annis nō potest agere in iudicio sine auctoritate tutoris. C. qui legi. p̄so. stan. habet in iudi. l. j. ⁊. ij. Istora in casus in q̄bus minor potest agere sine auctoritate tutoris. Primus est in voto. xx. q. ij. c. j. ⁊. ij. Secundus cū agit de thoro violato. ff. de adul. l. si marit⁹. §. lxx. Tertius cū morē patris exequit vel cū agit de testamento patris. xv. q. iij. de crimine. Quart⁹ cū agit de recuperanda possessione. C. qui le. p̄so. habet stan. in iudi. l. vlt. Quint⁹ cū impetravit peniam etatis. C. de his qui ve. eta. l. ij. Sext⁹ cū agit de libero homine exhibendo. ff. de lib. homi. exbi. l. ij. Septim⁹ cū agit negocia alterius. ff. de mino. xvj. an. l. cū mandato. Octauus in causa matrimoniali. extra de restit. spo. c. ex pre. Et in quibusdā casibus q̄ notantur. ij. q. vij. querit. Item piurus vel alius in famis potest acculare. Primo in crimine symonie. extra de symo. tāta est labe. Secundo in crimine lese maiestatis. xv. q. iij. c. penlt. extra de cōfesi. c. j. Tertio cū suam vel suorū iniuriam p̄sequit. iij. q. vij. omnib⁹. Quarta i crimine hereseos. ij. q. vij. sacerdotes. Itē si fili⁹ agit cōtra parētes vel cōtra eos sub quorū potestate est audiri nō debz. C. de pa. po. con. gruenti. Et intellige nisi in castrensi peculio vlt quasi castrensi. ff. de iudi. l. iulia. Idē dicit⁹ d filijs emancipatis nisi venia impetret. insti. de pena. te. l. iij. §. vlt. Item libert⁹ p̄tra patronum agere non potest nisi p̄us venia impetrata. l. ij. C. dñi ius vocā. Idem dico de libertis ⁊ liberis contra parentē patronū ve agentibus. insti. de pena. te. in fine. Itē eiusdē litis consorti si voluerit agere p̄ consorte sine mādato audiri non debet. Enā p̄stuta cautione nisi post līt. p̄stet. C. de confor. eiusdē litis. l. e. j. Item si actor petit fundū non debet respōde

ri nisi fundo qui petit ostenso. extra de libelli obla. c. ij. ⁊ debet exprimi nomen fundi ⁊ nominem vicini fundi. ff. de censu. l. forma. Item videas quā actionē actor intendat virū sit ipalis vel p̄petua. Si temporalis est ⁊ tps sit transacti intra quod debuisset egisse a modo agere nō potest cū effectu. **I**stora qualiter tps currat contra aliquē. Decē dies currunt cōtra non appellante. extra de appel. si tibi. ⁊ dē electi. cū dilectus. Item quantum temp⁹ currat contra electū petentē p̄secrationē. c. dñi. quoniam quidā. Itē sex mēsum currit in bñfici orum collatione. nā postea collatio deuoluitur ad superiorē. extra de pben. de multa. Itē temp⁹ currit contra electū ad p̄laturam qui infra sex mēses debet petere confirmacionem. extra vt līt. non cōest. quoniam. Itē temp⁹ vni⁹ anni currit p̄tra volentē agere actione iniuriar. quia iniuria post annū intentari non potest. C. de iniurijs. l. si non puicij. Item temp⁹ currit contra rescriptū papale intellige si impetrās eo vsus non fuerit dum tamē copiā iudicis habere potuit. Et cū aduersari⁹ rescriptū impetravit. extra dē rescript. c. si autem. Itē temp⁹ currit in quibusdā casibus q̄ notant⁹ extra vt līt. non p̄stet. quoniam am frequent. De hac materia dicā plen⁹ infra in iuu. de rescript. Item q̄ constituit pcuratorem ad totā causam postea non potest illum reuocare nisi ex iusta causa aut integra adhuc existēte causa. ff. de pcura. l. ante litem ⁊. l. se. Itē actor q̄ fecit citari ad aliquē tēminū aduersariū veniēte reo si non venit actor cōdemnet in expēsis. extra de do. ⁊ p̄u. actor. l. ij. **I**tem si mulier velit agere noie filij vlt aliterius audiri non debet nisi sit tutrix. de reg. iu. l. femine. Excipiunt quidā casus. ff. de procurat. l. femine. Itē laic⁹ nō potest clericū accusare etiā in causa criminali. nisi suā vlt suorū iniuriā p̄sequat. extra de testi. de cetero. Itē spiratores ⁊ inimici capitales in nulla causa ad accusatōz admittunt. extra dē symo. licet. ij. q. j. p̄spirationū. Et tantū de isto

Contra procuratorem

Superius contra

actorem dixim⁹. sed q̄a actor p̄pcur

Contra procuratorem

ratozem sepe experit. ideo nūc ptra. pcurato/ rem. **V**ideam⁹ pmo qd sit pcurator qd ico/ nomus iudic⁹ vel actor. **P**rocurator est q aliena negocia mādato dñi gratuite admini/ strat. ff. de pcur. l. i. **E**conom⁹ cui res eccliaſti/ ca gubernāda mādāt. lxxix. dis. qz i qbusdā **S**indicus dicit⁹ defensor cleri v^l collegij. ff. q/ cur⁹ qz vniuersi. l. i. **A**ctor dicit⁹ similiter q ab vniuersitate cōstituit. vt in. l. pallegara. **I**tez iure canonico sepe vn⁹ pro alio ponit. i. q. ij. saluator. extra de pcur. qā in causis. **S**i aliq⁹ pcurator fuerit excōicat⁹ nō valebit. extra d⁹ pbat. post celsi. 7 de offi. iudi. dele. prudentiaz **I**te si sit pstituit⁹ ab excōicato potest repel. ex/ tra d⁹ pcur. c. vlt. **I**te nisi pcurator habeat vbi p⁹neat exp⁹ssa illa clausula de ratibabuōe. qz nūc habeat lras pcuratorias generales pōt repelli. extra de pcur. c. j. de reli. do. cū dilectus. de offi. iudi. dele. corā. **E**t hoc intellige nisi vel let dare cautionē fideiussoria. **I**te pcurator quādoqz habeat mandatū speciale. extra de arbi. p⁹uas. **I**te solutionē debiti recipi non potest nisi ad h⁹ habeat mādātū. ff. de solut. l. vero. 7 hoc intellige nisi ei sit mādata oim bo/ noz administratio generalis. inſti. derez di/ ui. §. nihil. **I**te nō potest liberare debitozē abs/ qz mādato speciali. ff. de accep. l. iij. **I**te iuras/ mentū deferre nō potest nec offerre sine speci/ ali mādato nisi fuerit generalis pcurator. ff. de iureiurādo. l. iusiurandū. **I**te oportet q i/ petrans in litteris papalib⁹ habeat mādātū speciale. extra de rescrip. nōnulli. **I**te si ppositus abbas vel qlibet platus ecclie pstituit p/ curatozē sine cōsensu puentis sui vel capitu/ li. nō valet. extra de arbi. p⁹uas. 7 extra de re/ scrip. edoceri. **E**t intellige cū ista distinctiōe qā aut bona sunt distincta tunc valz. aut nō tunc nō valet. vt in p⁹dicto. c. edoceri. de rescri/ pt. **I**tem mulier pcuratrix esse nō potest. iij. q. vii. §. tria. ff. de re. iur. l. femine. **E**xciipiunt tñ casus in quib⁹ mulier pcurat⁹ potest esse **D**umus rōe administratiōis si forte est ab batissa. extra de p⁹fir. vii. cū dilectus. **S**ecūdo⁹ quādo cōstituta est in rem suā. C. de pcura. l. qā absente. in fine. **T**erū⁹ quando mandate vel cōcesse sunt sibi actiones. C. de pcura. l. qz absente. **Q**uart⁹ quādo mulier officio tuto/

ris fungi potest. ix. q. j. c. penul. **Q**uint⁹ qñ fe/ minis p parentib⁹ languentib⁹ agere pmit/ titur. ff. de pcur. l. feminis. **S**ext⁹ licitū est ma/ trem p filij libertate lingare. ff. de libe. causa. l. amplius. **I**te minor. xrv. annis pcurator eē non potest. ff. de pcur. l. minor. **I**te si pstituit⁹ sit minor non valet pcuratio sine autoritate tutoris. C. l. negz. **E**xceptis casibus notatis supra cōtra actorē. **I**tem si sit alicui obiectū crimen criminaliter pcurator esse nō potest quousqz innocentē se ostēdat. vel post annū obiecti criminis. C. e. ti. l. reum criminis. ex/ tra de accu. ep⁹s. 7 c. cum p. māconella. **I**tem in causa criminali cū agi⁹ criminaliter pcur/ rator pstitui nō potest. v. q. iij. in criminalib⁹ extra de accusa. veniēs. tñ in qbusdā casibus pstituit⁹ pcurator ad excipiendū. **I**tez miles nō potest cōstitui pcurator. C. de pcura. l. mi/ litem. 7 l. q stipendia **I**te intellige nisi in rem suā. **E**t intellige de militibus q de publico so/ larium accipiunt 7 q iurāt cōmunicare rez p republica. vt in. l. q stipendia. **I**te si pcurator a pcuratoze fuerit substituit⁹ nō valet nisi p/ lit. p⁹test. ab eo q habet mandatū ad totā cau/ sam. C. de pcura. l. nulla. in fi. extra d⁹ rescrip. ex pte decani. in fi. 7 in glo. circa finē. **E**t h⁹ ve/ rum est nisi fuerit matri sue dat⁹. C. de dona. l. illam. **I**te si pcurator actoris voluerit caue/ re de rato defendēdo si recōueniat potest res/ pelli qz nūc habeat mandatū vel lras. ff. de p/ cur. l. non solū. **H** vez est nisi sit procurator ex/ causa nō lucratiua vel necessitate 7 nō fraus/ dis. ff. de pcur. l. nō solū. **I**te marit⁹ si habeat litteras pcur. ab vxore nō debz admitti i alijs quia qd in vno pmutit in alijs p⁹hibet. C. eo. ti. l. maritus **I**te si duo pcuratores dati sunt diuersis epib⁹ p⁹mus nō valet. extra co. n. nō iniuste. **I**te pcurator in causa populari ins/ terueniēte nō potest. nisi qñtū tāgit puatum cōmodū. **H** vez est ex pte actoris. **S**ec⁹ i reo q potest pcuratozē pstituire. ff. de popu. acti. q populari. **I**tem si pcurator ad vnā speciē cōstitutus trāsgredit mandatū. audiri non debet. extra de offi. iudi. dele. cum olim. C. de transac. l. trāsfactionis. **I**te in litteris pcura/ tor p⁹neri debet ad qd pcurator sit pstituit⁹ puta ad agendū vel defendendū. extra de

Contra procuratorium

procura. pstitutus. **I**te monach⁹ canonicus regularis et omnes ad sacros ordines p^{ro} moti et q^{ui} de ecclesiasticis b^{en}eficijs sustentant p^{ro}hibent esse pcuratores vel aduocati nisi i casibus. extra de postu. p^{ro}toru. extra ne cle. l^{it} monachi. p^{ro}toru. xvi. q. i. placuit. **I**n casib⁹ enim istis b^{en} possunt. scz p^{ro} miserabilib⁹ p^{er}sonis. p^{ro} eccl^{esi}is suis. p^{er} p^{er}sonis p^{er}unctis d^{um} neces^{sit}as imminet. iij. q. vii. §. tria. **S**imiliter monachus p^{re}esse pcuratori causis monasterij abbate imperate. extra de trasac. p^{er}ingat. **I**te p^{re}atus deposit^{us} pcurator potest esse. iij. q. vii. §. tria. **I**tem pcurator satisfacere debet nisi d^{omi}n^{us} fideiusso^r existat iudiciu^m solui sub ypotheca rez suaz. ff. eo. u. l. filio procurator. **I**tem pcurator n^{on} valet vbi d^{omi}n^{us} monasterij rei tegra. extra de offi. dele. gratum et relatum. **I**te nota supra titulu^m p^{er}ira actor^{is} de filiofa. **I**tem si duo pcuratores simul dati nisi dentur in solidu^m alter sine altero agere n^{on} potest nec defendere. **I**te procurator hereditatis ab iudicari n^{on} potest. ff. de acq. bere. l. Paulus. **I**te infamia n^{on} potest esse pcurator. iij. q. vii. c. infamis. extra de iudi. c. cu^m deputari. **I**tem potest obijci procuratori q^{ui} recepit pecuniaz p^{ro}curand^{um} n^{on} tanq^{uam} locator q^{ui} locauit operas suas. ff. man. l. i. §. i. vbi d^{icitur}. **Cu** mandatu^m vero recepit gratuitu^m tanq^{uam} procurator recipere n^{on} debet. ibide^m in glo. §. n^{on} sue. **I**tem in grat^{ia} prohibet e^{ss}e procurator. iij. q. i. p^{ro}hibetur. **C**ontra yconomu^m dici potest q^{ui} debet pstitui auctoritate ep^{iscop}i l^{it} plan. ix. q. iij. cu^m sim^{il} extra de syndico. c. vnic^o. et debet e^{ss}e cleric^{us} i sp^{iritu}alibus in tp^{or}alib⁹ aut potest esse laic^{us}. lxxvii. dis. i. sin. gulis. **I**te yconom^{us} debet esse de gremio illius eccl^{esi}e qua pstituit. aliter n^{on} valet. xvi. q. vlti. quonia^m. lxxix. dis. quia. **I**te syndicus et yconom^{us} repelli non possunt nisi a tota vniuersitate cu^m a duab⁹ p^{ar}tibus fuerint constituti ff. q^{ui} cuiusq^{ue} vniuersi. l. nulli. §. l. i. **I**tem nisi constituat ad p^{re}sentes lites non valet ibide^m. vnde persus. **E**st procurator syndicus actor tutor et ycos.

Contra procuratorium

Hic tractatu^m contra procuratoru^m modo p^{ro}curato

riu^m videamus. **S**i q^{ui}s dicit se esse illu^m latozem p^{re}sensum de qua littera facit mentione^m non erit pcurator talis q^{ui} in re p^{ro}p^{ri}a nemo testis idone^{us} reperitur. iij. q. iij. c. i. ff. de testa. tuto. l. duo sunt. **N**on eni^m est credendu^m ei q^{ui} se assue rat eu^m de quo littera facit mentione^m. q^{ui} q^{ui}libet coⁿtra se testimoniu^m ferre potest. p^{ro} se vo^lu^{it} q^{ui} m. xiiij. q. iij. c. iij. **I**tem n^{on} potest coⁿstituⁱ pcurator nisi d^{omi}n^{us} iurauerit de calunia. C. de iur^{is} iur^{is}. p^{ro}pter calu. dan. l. i. §. sin aut. **Cu** ergo domin^{us} n^{on} iurauerit de calunia n^{on} valet procuratoriu^m. **I**tem p^{er}ira instrumentu^m obijciatur q^{ui} isti littere n^{on} est credendu^m nisi iura territoriu^m eius de iudicis a q^{ui} emanauit. q^{ui}a extra territoriu^m ius d^{omi}ni impune n^{on} pare^t. ff. de iur^{is} om. iu. l. vlti. **I**te iudici n^{on} est credendu^m nec ipe admittet ad testimoniu^m v^{er} testis nisi tanq^{uam} p^{er}uata p^{er}sona. ergo nec ei^{us} instrumentu^m erit credendu^m. q^{ui}a si p^{ri}ncipale n^{on} valet nec accessoriu^m. de fide instru. inter dilectos. **I**te in l^{it}ub⁹ eand^{em} v^{er}u^m obtinet instrumenta et depositu^m des testiu^m. C. de fi. instru. l. an exercendis. sed testimonio illi^{us} n^{on} crederet ergo nec ei^{us} instrumentu^m. **I**te obijci sibi cauio q^{ui} loq^{ui}tur indistincte. q^{ui} non dicit cui p^{ro}misit. vtz ei a q^{ui} littere emanauerint. vel p^{er} aduerse. vel ei ad qu^{em} veniunt si cauio indistincte loquens nullus est mom^{en}tu^m. ergo nec illa valet. ff. de p^{ro}ba. l. qui. **I**te si dicit q^{ui} p^{ro}misit pcuratori p^{ro}missio est nulli^{us} valoris neq^{ue} foris effecti^{us}. q^{ui}a n^{on} sequit^{ur} dano. et sic est nuda. sed ex nudo pacto n^{on} fit actio. ergo nulla est p^{ro}missio. ff. de pac. l. iur. gennu^m. §. sed cu^m. **I**te si dedit ei potestates iurandi de calunia n^{on} valet. q^{ui}a p^{ri}ncipal^{is} est p^{er} sone. de iudi. pastoral. **I**te si dat ei potestates procuratoru^m substituendi p^{ro}stat q^{ui} an^{te} lit. p^{re}st. n^{on} potest. q^{ui} n^{on} est d^{omi}n^{us} l^{it}is. ergo si potest coⁿstituere pstituat p^{ro} lit. p^{re}st. h^{ic} tunc posset facere sine m^{an}dato. ergo sup^{er}flue ponit h^{ic} clausula procuratoru^m. **I**te d^{omi}n^{us} n^{on} p^{ot} pstituiere nisi certu^m pcuratoru^m. ff. de procur. l. i. **S**i nemo p^{ot} p^{ro} iuris in aliu^m transferre q^{ui} ipe habet. extra de iurepa. c. iura. ff. de reg. iu. l. nemo. ergo nec procurator p^{ot} procuratoru^m in incertu^m coⁿstituere. **I**te dat ei potestatem faciedi oia q^{ui} ipe faceret si p^{ri}s esset. **S**i d^{omi}n^{us} p^{ot} pstituiere pcuratoru^m an^{te} lit. p^{re}st. ergo et procurator. quod

Contra aduocatos

falsum est. ergo inepte ponit bec clausula
Itē pcurator pmutat dominū suū ratūz ba-
bituz. ergo pmutat falsum et alienū quod nō
potest. qā iura bec verant. ff. de ver. oblig. l. stu-
pulationū. Itē si ponit bec clausula ratū ba-
bituz qd quid p dno dixerit pcurator. nō va-
let ad faciendū. qz cōstituit ad dīcū. et ita iu-
diciū claudicat qd nō dī. extra de excep. cū in
ter priorē. Et tantū de pcuratorio

Contra aduocatos

Quia aliquādo ad

causas vocant q aduocari iuris esse
prohibent. Itē cōtra aduocatos nūc videat
Et pmo qd sit aduocare siue postulare. Est
enī desiderū fratri vel amico in re apud eū q
iurisdictioni pēst exponere vel alteri desiderio
proaducere. iij. q. vij. c. infames. Surd^o ce-
cus mutus siue ppetuo furiosus. minor. xviij.
annis nō possunt esse aduocari. ibidē. et ff. de
postu. l. i. Itē heretic^o iudeus vel ali^o infidel^o
cōtra xpianū nō potest aduocare. extra ne
cle. vel mo. quasi p totū. de postu. ex pte. et itel-
ligeni in calib^o qbus supra. c. ptra procu-
ratorē In sacris vel minorib^o ordinibus cō-
stitutū dūmō bñficio ecclesiastico sustentet
de aduocandē corā iudice seculari pē repelli
pby. et etiā corā iudice ecclesiastico nisi p se
ipso vel etiā p miserabilibus psonis. extra de
postu. c. i. xij. et iij. q. vij. c. infames. vbi plene dī-
que psonē possunt pcurare et que nō
Itē null^o cleric^o debet aduocare corā iudice
seculari. extra ne cle. vel mo. p totū. et intellige
maxime in causis criminalib^o et in causis san-
guinis. Itē pccabibus. i. garrulis et improbi-
pbitū est aduocare. C. de postulā. l. qsqvis.
et C. de alleffon. l. vl. Itē infamis nō p aduo-
care. iij. q. vij. infamis. §. aria. exceptis his q h
enumerant. Itē excomunicat^o aduocare nō
potest. extra de bere. excomunicam^o Itē
nec publice pugnātes. iij. q. vij. infames. §. uē.
Itē mulier aduocare nō potest. iij. q. vij. §. aria
et illud vide. Itē aduocat^o stare debet ipe ad
uocandōis. C. de postu. l. qsqvis. in fi. et nō debz
iterare qd semel fuit pozat^o. de appell. l. vltima
Itē si qd aduocat^o admonit^o a iudice vlti-
mū psonē pēst pairocinū et nō obtemperat

potest repelli nisi se rōnabili causa excusaue-
rit. iij. q. vij. infamis. §. aria. Itē null^o debz esse
aduocat^o nisi perinā habeat litteralē. C. d ad
uo. diu. l. nemini. et l. iubem^o. et C. de postu. l.
ij. Itē tabellio vel seru^o nō debet aduocatō-
nis officiū exercere. C. de postulā. l. nec ceteros
rum. C. de tabellari. l. generaliter. Et bec d ad-
uocatis sufficiūt

Contra libellum

Quādo ad actoris

petitionē cognoscendā in iudicio
libell^o offerat qñqz obscure qñqz
epte. Ideo videndū est qd sit libell^o et ad qd
offerat libell^o. Est enī petitiō actoris scripta
cōtinens nomē iudicis actoris et rei. et rem q
petit. et causam petēdi. extra de libel. ob. c. ij. et
ij. Libell^o offert ad hoc vt reus valeat deli-
berare virū velit pterdere vel liti cedere. ff. de
eden. l. i. in pñ. Itē de ore. rr. dierū inducie ad
deliberandū post libelli oblationē cōcedunt^o
iij. q. iij. §. spaciū. Libello potest qd obijcere q
nō tenet respōdere nisi nomē iudicis et acto-
ris et rei et res q petit pteat. ff. de rei vend. si
in rem. et ibi debet pñeri dies mēsis et ann^o
dati libelli. iij. q. iij. §. spaciū. Et hoc intellige i
causis criminalib^o. Itē si libell^o obscur^o fue-
rit nō debes ei respōdere. extra de testi. cū cla-
mor. de dilat. cū lūtere. Itē si non cōtineat
causam vel actionē petēdis cū valet. extra. e. ti.
c. ij. et iij. Itē libell^o generalis reprobat^o. ff. diu-
re fil. l. ita. qā generalitas petit obscuritatem.
ff. de pac. l. veterani. et de solut. l. cū stich^o
Itē in actione reali reprobat^o nisi ppiū nomē
fundi exprimat vel nisi actio ad oculū osten-
dat. Et si nomen ppiū nō habet duo primi
nominent. extra. e. ti. c. ij. Itē si petit aux vlt ar-
gentū debet exprimi materia et pond^o. Si fu^o
debet exprimi nomē ei^o. Si pann^o color debet
exprimi. si animal debet exprimi asin^o vlt bos. et
virū sit alb^o vel niger. Si aliqua res mēsurā-
bilis petat vt vinū debet exprimi qm mēsure pe-
tant. Itē si petit cyphus vel aliud vas debet
exprimi forma vtz sit rotundū vel qdratum
vel cū sculptura. ff. de rei vend. l. si in rem.
Itē si libell^o inept^o fuerit potest reprobari et
actor nō dī admitti. extra de iudi. examiatā

Contra libellū

Item libell⁹ reprobat nisi p^{er} eū re⁹ certifica-
ri possit quo iure actor agere velit. ff. de eden.
l. j. Nota si libell⁹ offerat añ l^{us} prest. nō va-
let. ij. q. ij. §. spaciū. Exapiunt qdā casus i q^{ui}-
bus libell⁹ nō offerit. Item⁹ est vilū psona
rum. Secundus est cū epus inter suos subdi-
tos cognoscat. Tert⁹ in casu ambiguitatis.
C. de abi. g. l. j. Quart⁹ i suspecto iudice. Qui-
tus in criminib⁹ notorijs. extra de accu. c. eui-
dentia. Sext⁹ in leuib⁹ criminib⁹. ff. de accu.
l. leuia. Septim⁹ in caria falsa corā iudice p-
ducta et teste falso. C. de pba. l. vl. Querit⁹ vtz
libell⁹ cōsensu p^{ri}uū potest remitti. dico q^{uo}d nō
quia est de subitāna iudicij. idē de lit. presta.
Ideo remitti nō potest extra de ferijs. c. vlti.
ij. q. v. accusatorib⁹ Item si pens aliqd a me
actione ex stipulato. nō teneor libello rñdere.
nisi in eo ponit causa stipulatioñ. naz stipu-
lano nō valet nisi causa sublit. ff. de codi. sine
causa. l. q. sine causa. Nota stipulatio ē solen-
nis pmissio qñ pcessit interrogatio et subsequen-
ta est respōsio. Item in causa criminali non
valet si actor se nō obligat ad rationē. ij. q. vi.
c. j. et. v. q. vi. c. ij. Item si nō cōiunet nomen iu-
di. ij. q. viij. §. vlt. Item si agit in modū accu-
sationis post electionē cōfirmatā non valet
nisi se obligat ad penā. extra de accu. sup his
Item si est denunciatio et nō ponit in libello
q^{uo}d te charitanue ammonuerim non valet. ex-
tra de symo. licet bely. extra de iudi. nouit
Item si agit p modū inq^{ui}sitionis vt q^{uo}d p^{re}lat⁹
ex officio suo pcedit in causa nō dat libellus
sed capitula sup qb⁹ clamo^r pcessit dicenda
sūt tibi. vt habeas copiā defendēdi te et debes
esse p^{re}sens cū sit inq^{ui}sitio. nā et absenti inq^{ui}-
sitionē suā ferre nō potest nisi contumaciter
se absentauerit. extra de accu. qualic⁹ et quan-
do. extra de symo. licet bely. Item si agitur de
crimine civiliter debet poni in libello iniuria
quā fecisti in aliquo loco vel in mēbro. aliter
non valet. de pe. di. j. aut facta. Et nota dili-
genter qñ libellū recipis debes prestari q^{ui}llū
recipis saluis exceptionib⁹ tibi de iure cōpe-
temib⁹ tā p^{re}scriptū q^{uo}d p^{re}scriptū iudicē. tā cō-
tra actorem q^{uo}d p^{re}scriptū libellū. extra eo. ii. c. vlti. si
non fuerit prestati tūc nocebit. xxxi. q. ij. lora-
rius. unde perius. Cōuenti nomen et nomē

conuenientis. Iudicis et mensis rem q^{ui}muis
scribere debes.

Contra testes

Nia licet ad clari

Quam tatem veritatis necessarij sunt testes
plures tñ ad testandū pducunt q^{uo}d
iure repelli possunt. Idcirco cōtra testes ali-
quid videam⁹. Testis domestic⁹ a testimo-
nio repellit. extra de testi. in litteris. Domesti-
ci autē dicunt omnes q^{ui} sunt de familia alicu-
ius. dic. ca. in litteris. Item parētes omnesq^{ue}
ppinq^{ue} familiares liberi et serui. nurus. C. dñ
boy. sig. li. vl. Itē omnes familiares qbus p-
ducendū potest impare rōe patrie potestatis
obediē. vel iurisdictione. ff. de testi. l. in lege.
ij. q. v. accusatores. Itē affinis reputat⁹ do-
mestic⁹. ij. q. ix. §. abiens. ij. Item mercenarius
C. de questio. l. seruos. ff. de penis. l. respicien-
dū. §. furra. Itē si sanguinei. ij. q. v. ca. j. Itē
vir et vxor alter p altero habet p domestic⁹.
ff. de iudi. l. interdū. Item pūgna et nur⁹. in-
sti. de nup. §. affinitatis. Item pater filio et fi-
lius patri. insti. d. testi. §. in testi. Item coloni
vel ascripticij et dicunt domestici. C. de q^{ui}sti.
pdem. Itē si testis est infamis repelli potest.
vt qui lenociniū fecerit ipse et quest⁹ causa est
infamis cū alijs multis. ff. que no. infra. li. Et
inter illas ponit ioculator et ois leuis psona
que frequērat tabernā. extra de accu. si p^{re}stet-
rit. Itē de facientib⁹ vilis officio. vt in glo. l. j.
§. caupones. ff. nau. caupo. sta. l. ulor. extra de
exce. pla. inter dilectos. Item vilis officij. vt
q^{ui} mūdāt latrinas et balneatores. iij. q. ij. §. i
primis. extra eo. ii. c. j. et meretrix. ff. de testi. l. iij.
et. ij. Infames tñ i enormi crimine p^{re}stet-
ri. de symo. licet bely. et. c. tāta. Itē raptor latro
et quilibet infamis. et. ex p^{re}. et. p^{re}ur⁹. et. i. sub
nobis et plures modi infamie. Be. vi. q. j. infa-
mes. Itē si testis est inimic⁹ repellit. extra d^o
accu. c. cū oponeat. ij. q. v. ca. ij. Et q^{ui} inimici
cie repellāt relinquit arbitrio iudicis. ff. d^o
questi. l. j. Nota tñ pspiratores et capitales i-
mici in nullo casu ad accusationē testiu⁹ ad-
mittunt. de symo. p^{re}uas. Itē nisi testis iura-
tus deponat ei⁹ testimoniu⁹ nō valet. extra d^o
testi. nup. Item testes nō plene pban⁹ nisi de

q^{uo}d dicit⁹ de
iur. iur.

no⁹ q^{uo}d dicit⁹
iur. iur.

nisi p^{re}stet
iur. iur.

Contra testes

certo tpe fecerint mentōne. extra de fi. instru. cū Jo. extra de pba. in pñtia. **I**te testimoniu excoicari nō valet. extra. e. ti. veniēs. **I**te pater nō pōt testificare ptra filiū nec pro filio nec ecōtra filiū p patre aut pira patrē. iij. q. iij. c. si testes. **I**n trib⁹ in casib⁹ pater potest esse testis p filio. **P**rimo in testamēto filij testā: tis de castrēli peculio. si. de testa. l. q. testa. §. i. **S**ecundo ap pbandū gen⁹ vel originē. extra q. si. sunt legi. trāsmisso. **T**erno in causis matrimonialib⁹. extra de sen. et re iudi. tenor. fra ter in p fratre et ptra frēm p̄t testari. nisi habe ant oia bona in cōmuni. q. tūc intelligeret su am cām agere. si. de testi. l. j. **S** in re propria null⁹ idone⁹ testis. iij. q. iij. §. ut null⁹. **S**ed viz soci⁹ cū socio p̄t ferre testimoniu. distin gue an sentit lucrū an damnu. si testis sentit damnu p̄t. ff. qñ apel. sit. l. eadē. **I**te generali ter in oi causa minor. xij. q. iij. āma nō p̄t eē testis iij. q. iij. §. nota. extra eo. c. j. **Q**uod facit⁹ pubes potest ferre testimoniu de bis q vidit impu bes. xxxij. dis. c. relatiū. **S**eru⁹ aut facit⁹ liber p̄t ferre testimoniu de bis q vidit i seruitute. ff. de v. sig. l. nononē. **I**te p̄hibent oēs crimio si. extra de testi. sup eo. **B**aber locū p̄terqz in criminib⁹ excep. extra de limo. licet bely. vi. s. paruit. **I**te p̄m canones mlieri cā criminali ad testimoniu nō admittit. s. p̄m leges nō p̄ bibet. xxx. q. v. mulierē. extra de v. sig. for⁹. **I**te in testamēto mulier nō pōt esse testis. in sti. de testa. §. testes. **S** in alijs causis nō p̄bi bet. extra de testi. qñā aliq. **I**te testimoniu p̄m nō valet. extra. e. ti. licet. x. iij. q. iij. itē i crimi nali. **N**ota in casus in qb⁹ vnico testi cre dit. **P**rim⁹ est cū dubitat an ecclia sit p̄scre ta. de p̄sec. dis. iij. puul⁹. et generalit̄ vbi nulli nocet ibi credit vnico testi. **I**te monach⁹ te stis esse nō p̄t. extra de cle. v. l. mo. p. totū. quia monach⁹ funestā vocē bz. C. de bis q accu. n̄ pos. l. si q. s. vbi d̄r funestā vocē iudicari pon⁹ opoz qz audiri. **E**t intellige nisi p sua ecclia. extra e. ti. in sup. et extra de iure iu. nisi. **I**te soci us criminis nō admittit ad testimoniu. extra eo. ti. veniēs. nisi i criminib⁹ exceptis. **I**tem seru⁹ nō admittit. extra de v. sig. for⁹. iij. q. v. null⁹ seru⁹. **I**te libert⁹ p̄ patronū nō potest testari. iij. q. iij. §. ut. l. iul. i. et si fecerit redigit

ad seruitutē. extra de suis nō ordi. de famulif tamē p alios et contra alios pōt testari. C. de post. l. nec ceteroz. et si p̄ patronū accusator et testis fuerit an litis exordiu capite puniēdus est. xij. q. iij. q. manumittit nisi in criminib⁹ ex ceptis. et in crimine fraudati census. xij. q. iij. **I**te testimoniu p̄duci et locati testis n̄ valet vbi scz aliqd accepit p testimonio ferēdo vel nō ferēdo v̄l vbi aliqd sibi p̄missum fuerit et ob B testimoniu obulerit. extra de testi. c. j. et c. sicut. et extra de pba. licet. iij. q. iij. §. ut i crimi nali. **I**te si testis obscure v̄l p̄fuse loq̄t nō va let nisi itez deponat. extra. e. ti. cū clamore. **I**te testis nō valet nisi ad ei⁹ receptionē vel depositionē ps aduersa fuerit euocata. extra eo. ti. c. iij. **I**tem infideles ptra fideles nō p̄nt ferre testimoniu. e. ti. licet vnuerfus. c. iudei **I**te testis nō valet nisi d̄ visu et auditu depo nat. e. ti. p̄terea. et c. cū causam **I**te testes d̄ ali is causis et negocijs testimoniu dicere nō de bēt nisi de bis q sub eoz p̄ntia facta eē nostū tur. iij. q. ix. testes. **I**te testis nō valet nisi red dat cām dicti. e. ti. cū cām. extra de sen. et re lu. sicut. intellige si de sua snia interroget **I**tem gener p socero et ecōtra testes eē nō p̄nt. iij. q. iij. §. ut. **I**te nota p̄ testes p̄ obijci q non va leat eoz testimoniu nisi habeāt. l. amcos i bo nis. nā aliē ppter paup̄tātē suspect⁹ ē. iij. q. i. p̄mis circa mediū. et iij. q. iij. §. ut in criminali. **E**t intellige de nō volūtaria paup̄tate. **I**te tes tis nō valet vbi recept⁹ fuerit in q̄rta p̄duci one nisi actor iuret q nec ip̄e nec aduocatus ei⁹ testari docuerūt nec testimonia aliorū p̄ scrutari nec p̄p̄t doli aut aliquā maliciā q̄r tam p̄ductionē penuit. extra. e. ti. c. vltra terni am. et c. in causis. **I**te pon⁹ est credēdū bone tionib⁹ v̄l digniorib⁹ qz alijs. extra eo. ti. i no stra. iij. q. iij. §. ut. **I**te pon⁹ credendū est ma sculo qz femine. extra de v. sig. for⁹. iij. q. iij. §. itē **I**tem magis credit diuini qz paup̄i. ibi d̄ **I**te nota multitudo testiu nō est attendenda v̄l attentāda in depositionib⁹ testiu s. q̄litas extra. e. ti. in nostra. et c. licet. iij. q. iij. §. itez. **E**t vide. iij. q. iij. c. j. vsqz ad finē. **N**ota qñ excep tionē corā iudice p̄posuisti debes prestari et dicere has alternatim p̄pono et eos sic admit ti pero. p̄stoz enā q nō obligo p̄cise ad cō

In vbi cap. 189 p̄
et de test. p̄

Mo. de p̄tore

Mo. cap. 189 p̄
vbi de test. p̄

Contra interrogatoria

probandū oēs et singulas exceptiōes q̄s ppo
sui s̄z solū ad eas q̄ in iure sufficiūt ad victo-
riam. **I**te nota q̄ quis regularit̄ sit vez q̄ i oī
causa duo testes pbate vire et puerlatōis bo-
neſte sufficiūt. extra. eo. t. licet vniuersis. et c. oī
negocio. **E**xapiunt̄ in casus i q̄b̄ plures te-
stes erigunt̄. **P**rim⁹ vbi cū q̄ accusat̄ enor-
mit. ij. q. iij. p̄lul. vbi dī. **P**relul non damnet̄
nisi cū. lxxij. testib⁹. **P**rel byt̄ aut̄ cardinal̄ ni-
si cū. lxxij. testib⁹. **D**yacon⁹ vō cardinal̄ nisi
cū. xxvij. **S**ubdyacon⁹ accollus exorcista le-
ctor hostiari⁹ nisi cū septē testibus p̄demnat̄
Ite in testamento septē testes sunt necessarij
fm̄ leges. C. de testa. l. hac p̄sultissima. **S**z fm̄
canones sufficiūt duo vltres in testamento
corā p̄sbytero suo ad hordinato. extra. e. t. ca.
cū elles. et c. relati. et in testamēto nisi fuerint
spēaliter rogati. nō valet. ff. de testa. l. heredes
san̄ testamētis. **I**te in codicillis q̄nq̄ sunt te-
stes necessarij fm̄ leges. C. de codicillis. l. vlt.
Ite numer⁹ testū requirit̄ in donatōe facta
causa mortis. C. de donatōe. cau. mor. l. plūa
Ite numer⁹ requirit̄ ad pbandū solūonem
debiti i scriptis p̄sentia. C. de testi. l. testū. **I**te
numer⁹ requirit̄ q̄n aliq̄s dat suo suo liber-
tatē plūteras suas. extra de fi. instru. cū Joh.
in glo. vbi. si q̄ris. **I**n depositōe etiā alicuius
rei requirunt̄ tres testes. extra de fide instru. ca.
si q̄s. **E**t h̄ntellige q̄n depositū excedit auri
librā. C. si ag. empbi. pe. l. vlt. **N**ota v̄sus in q̄
bus p̄ueniēt̄ exceptiones contra testes
Conditio seruus etas discretio forma.
Et fortuna fides in testib⁹ illa req̄res
Et p̄ sanguinei pariterq̄ domestica turba
Et cler⁹ la ycu a se fugat et viceuerſa
Bes p̄sona grad⁹ loc⁹ bis sūt p̄sona tēpus

Contra interrogatoria

Boniā aliquādo
testes min⁹ vā deponūt et exemplo
danielis p̄p̄he indices interrogatiōib⁹ falsi-
tate dep̄bendūt. **I**ō postq̄z dicit̄ est p̄testes.
subiūgam⁹ nūc q̄liter aduocat⁹ rei formare
d̄z interrogatoria p̄testes. **S**cribit̄ ergo sic
Dñe iudex gr̄atis a testib⁹ p̄is aduerſe et ab
moq̄z singlariē sup̄ q̄libz articulo de dici sui

causa. de loco. de finib⁹ loci. de tpe. de auditis
de visu. de sciētia. de fama. de oib⁹ circūstan-
tijs q̄ possūt et debēt aim vestz ad sentētiādū
inclinare. et q̄ iura dicunt et q̄ decernūt esse q̄-
renda a testib⁹. **E**t descēdant̄ sic ad speciem.
Si testis dicit q̄ Elizabeth piraxit matrimo-
niū cū Jo. gr̄atis sup̄ illo articulo quō sciat
de visu et auditu. **E**t si dixerit de visu gr̄atis q̄
loco viderit vez in domo vlt̄ extra domū. si di-
xerit in domo petri. gr̄atis in q̄ pte domus
Ite gr̄atis si dom⁹ illa sit lignea vlt̄ lapidea.
Ite gr̄atis q̄ fuerit p̄ns et vez etiā aliq̄z p̄cū
nominent̄ **I**te gr̄atis vez dicit̄ pirabētes sta-
bant vlt̄ sedebāt. **I**te q̄b⁹ vestib⁹ erāt tunc in
dum. **I**te gr̄atis p̄q̄ verba piraxerūt. et viruz
vir vlt̄ mulier piraciū p̄ns postulauerat **I**te
gr̄atis an aīo pirabēdi vel ludo dixerit illud
Ite gr̄atis si aliq̄s mer⁹ interuenerit vlt̄ aliq̄
coactio pirabēdi vel spōte piraxerint. **I**te q̄-
rans q̄ntū tps sit elapsū q̄ hoc faciū fuerit
et q̄ anno et q̄ pte anni q̄ mēse qua die q̄ septi-
mana q̄ hora diei. an aura fuit serena vel ne-
bulosa. **I**te gr̄atis q̄s tūc erat eps iudex vel
rector loci illi. **I**te gr̄atis an fuit rogat⁹ ve-
nire ad videndū h̄ q̄d fiebat. vel si sponte ve-
nisset. **I**te vez ipe sciebat vlt̄ scit aliq̄d impedi-
mentū. **I**te gr̄atis si p̄missum fuit ei aliquid
vel datū sit vlt̄ sic deponat. et si sperat dānum
vel lucrū de causa illa. **I**te gr̄atis vez sit ūmi-
cus illi. p̄ quē inducit vel specialis amicus
inducētis. **S**i aut̄ dixerit q̄ extra domū fue-
rit cōtractū matrimoniū gr̄atis an in vinea
vel in via **S**i in via gr̄atis in q̄ et gr̄atis d̄ cir-
cumstātijs illi. **S**i dixerit i campo gr̄a-
tis cui⁹ erat ille camp⁹. et sic de alijs. **S**i dixe-
rit q̄ audiuit gr̄atis a q̄ vela q̄b⁹. et facians
specificare noia eoz. **S**i tūc testes varij fue-
runt et vacillauerunt i testimonio nō valet. iij.
q. ix. pura. iij. q. iij. s̄. itē in criminali **I**tem iu-
der h̄z interrogare an amore. timore. odio. cō-
modo vlt̄ p̄misso. aut quō et q̄liter. extra de tes-
ti. quonēs. iij. q. iij. s̄. itē. **I**te si testis in eadē
causa sit iudex vel aduocat⁹ nō valet. extra d̄
testi. dilect⁹. et ca. romana. li. vi. **I**te qui fuerit
p̄curator vel executor p̄ Johanne contra b.
postea in eadē causa pro Johanne cōtra b.
non potest esse testis. ibidem romana. li. vi.

Contra instrumentū

Sed credo qd p b. potest testificari. quia Bnō inuenio p b. i. Item si causam habeat cōtra quē pducit qua videtur suspect⁹ potest repellī. extra de pur. ca. cū i iuētute. extra de iudi. causam que. Itē si quis in causa criminali semel tulerit testimoniu contra aliquem ⁊ postea itez venit in aliqua alia causa pira eundē testificari nō potest. qā psumit esse inamicus. extra de accu. meminim⁹. Item si testis voluerit corrigere dictū suū non potest. nisi in p̄nenti anteqz a p̄sentia iudicis recebat. extra de testi. p̄teia cū. Itē testis n̄tubā pignōrāre est habend⁹. ideo repellit. extra d̄ penis. sup̄bis. Itē nisi testis de tpe ⁊ loco et psonis pueniāt. nō valēt. extra d̄ testi. cū causam. iij. q. ix. nihilomin⁹. Item testes p̄rarij nō valent. extra de testi. in nostra Item si crimen obijcit testi. qd tangit causam de q̄ agit repellitur ⁊ punit. extra de excep. c. ni. Item si testes nō fuerūt recepti sigillatim non valz extra de elec. q. ppter. de accu. inquisitionis. Nota accusat⁹ pendēte accusatione nō potest ferre testimoniu. iij. q. vij. testes. extra de excep. deniqz. Itē nota laic⁹ in causa criminali dū agitur criminaliter nō potest esse testis contra clericū. extra de testi. d̄ cetero. nisi i criminibus exceptis. extra de simo. tanta Itē si testis tantū loquit⁹ d̄ auditu alieno. vt si dixerit. ego audiui ab illo qui dixit se auduisse ab alio. nō valēt nisi in causis inquisitionis. sed pira videtur de testi. p̄teia. solutio. il lud est speciale. quia loquit⁹ de p̄sumptiōe volenta et infamia. Nota ergo casus in q̄bus testimoniu valeat de auditu alicuius

¶ Prim⁹ in matrimonio ⁊ p̄sanguinitate xxxv. q. vi. de parēla sedēs in soluto de debiti. iij. q. ix. §. testes ¶ Secūdus in p̄secratione ecclesie. de p̄se. dis. i. de ecclesiay cōsecrationib⁹. Item si testis recept⁹ fuerit a n̄ liē. p̄est. non valet. nisi in excep̄tis casib⁹ ¶ Nota casus i q̄bus testes lit. nō p̄est. recipiunt ¶ Idem⁹ quādo timentur de morte testiū ¶ Secūdus quādo timentur de absentia diuturna. qā forte volunt pegrinare. ¶ Tert⁹ si cognoscat de electione alicui⁹ cōfirmanda ¶ Quart⁹ si agitur de matrimonio. ⁊ q̄ cōueniend⁹ est maliciose se absentat. qā tunc cōrumax est

¶ Quint⁹ si ageretur in modū inquisitionis de crimine alicui⁹. Hos casus q̄nqz habes. vt lit. nō p̄est. quoniā frequēter ¶ Sext⁹ cū recipiunt testes ad memoriā p̄teritorz cōseruandā. extra de testi. significauit ¶ Septim⁹ est corā iudice appellatōis. quia ibi possūt testes induci lit. nō p̄est. extra de p̄cu. i. nostra. ¶ Octau⁹ ppter actorē seu cōrumaciā absentis re⁹ testes adducere potest lit. nō p̄est. extra de do. ⁊ cōm. causam. xiiij. q. iij. placuit. §. potest ¶ Non⁹ cū actor non pōt agere ppter iuramentū interpositū p̄cedens. extra d̄ iure iuran. ad nostrā ¶ Decim⁹ vbiqz iudicis officiū expetit. extra de spon. p̄teia. ¶ Undecimus cū spūalis causa tractatur p̄ mortem alicui⁹. scz cū quis in morte reliq̄t bona sua eccleie post mortē lit. nō p̄est. possunt recipi testes ⁊ testantur tūc etiā ex cōmunicati. xxiij. q. iij. sane ¶ Duodecim⁹ vbiqz offenditur publicū p̄modū. iij. q. iij. qz. ¶ Decim⁹ tertius si agit de statu ⁊ libertate eccleie. extra de testi. cū olim ¶ Si dixerit de fama q̄raus q̄ sit fama ⁊ a q̄b⁹ illa fama oritur habuit ⁊ vtrū illi erāt malivoli vel honesti. Similiter querans vtrū ille a q̄b⁹ audiuit ea erāt bone fame vel male. ⁊ vtrū erāt graues p̄sone v̄leues. Itē queratis quonēs audiuit vtrū semel v̄ pluries. Sz qz plura sūt talia negocia qz sunt vocabula. ff. de p̄scrip. v̄ le. natura. ad multa talia deficiūt

Contra instrumentum

Quoniam eandēz v̄m depositiones testium ⁊ instrumenta obinēt. Idcirco postqz contra testes egim⁹ nūc cōtra instrumenta videam⁹. Instrumentū est scriptura facta ad asserionē alicui⁹ rei. Dicitur autē instrumentū quasi instruēs mentē. Instrumentoz due sunt species. Aliud est enī instrumentū p̄uatū qd est sigillatū sigillo p̄uate p̄sone. tale i iudicio nō valet nisi habeat inscriptionē t̄m̄um testiū adhuc p̄ueniūt. extra de fide instru. c. ij. Instrumentū publicū d̄ qd hz publicā auctoritatē. cui⁹ p̄les sunt spēs. Primo d̄ publicū qd p̄manū publicā. s. tabellioz i forma publicā est redactū. extra de fian. scriptura

*Itē nō q̄ t̄m̄um
me p̄b. valet
sup̄bis and h. c.*

Contra privilegium

Secundo de publico qd sigillo autentico est sigillatu. ibide. Tercio est illustru psonar aut totate autenticatu. extra de pfr. vii. vel inu. nli. cu dilecta. Quarto qd in iudicio scribit. extra de fi. instru. scriptura. et tantum de illo. Primo ergo vide corp⁹ scripture et pside. viru ibi sit rasura vel innotatio pors figure maxime i loco suspecto. quonia sic repelli potest extra de cri. fal. c. licet. Item si caret sigillo autentice psonae aut subscriptione non caret vicio. extra de fide instru. c. ij. Item nisi sint duo testes scripti pter tabellione non valet. ibide. Item si ibi sit psona tabellionis suspecta non valet. extra de fide instru. cu Jo. Item vide diligenter qd contraxerit qd stipulat⁹ fuerit et cui Item si agit vel conuenit qualiter in his pcedere debeas. vide eo. ii. §. si quis alteri stipulari potest. Si ostenderit exemplum vel rescriptum non est fides adhibenda. extra de fi. instrum. toz. c. j. vbi dicit. si scriptura autenticam non videmus ad exempla rita nihil facere possumus. Item opponit instrumento qd non valet nisi ponatur in eo causa debendi scilicet et mutuo deposito vel alia de causa. extra de fi. instru. si cautio Et hec sufficiunt de instrumento.

Contra privilegium

In iudicio pro

Iducit scriptura qd dicit privilegium vide de verbo ad verbum de eo sicut est dictum de instrumento. Item vide bullam an sit papalis. qd cognoscit in pncis in barba petri et pauli in filo in stilo. scilicet et in alijs in forma stili. quantitate carie. extra de cri. fal. licet. Item si papa vni loquitur vobis. vel pluribus ubi. non valet extra de cri. fal. qua graui. unde vsus Forma stilius filii rafa membrana sigillu. Nec sex fallata dant scripta valere pusillu. Item an privilegium sit donatiuum vel confirmatiuum non valet nisi ostendatur pncipalis concessio. qd vbi pncipale non tenet. nec accessorium. extra de fi. instru. inter dilectos. et ibi vide forma reprehendendi privilegium. Si vero pncipalis concessio appareret cu bulla vel cu sigillo non vitupato. considera diligenter vtr pcedere poterat pcedere vel non. et impugna ne trahatur iudicatu. extra de sen. et re iud. in monasteriis

Item si privilegium pcessum est fm ius comune dic qd non est privilegium cu nihil pnatu offert. extra de ver. sig. abbate. iij. dis. privilegia. xxv. q. i. §. Item octava die. Item si pter ius comune detur. extra de pue. cu dilect⁹. Item si datum est contra ius comune. vide an illi pira que datum est aliqua lesio inferat. qd si enormis est non tenet. extra de ver. sig. qd p nouale. nisi de lege canonis pira que datum est fecerit expressam mentionem. Et intellige si est privilegium impatoris. quantum ad leges. vel pape quantum ad canones. Item si suppressione veri aut suggestione falsi fuerit impetratu non tenet. qd medax pccator carere debet penitus impetrans. extra de rescript. sedes. an fi. Item si contra ius vel utilitate publicam vel pira pscriptionem. ibide. Item si est pira ius naturale non valet. si pcedens habet ius tollendi illud. Casus. ff. ne qd in lo. pu. fi. l. i. §. si quis. Si vero dicit in genere non obstat ali qua lege vel canone. non valet. qd nulla lex etiam scripta vel etiam canon ius naturale tollit ff. de reg. iud. l. privilegia. Nota magna est differentia inter privilegium datum psonae et datum loco. si est psonae non transcedit vtra psonae. extra de reg. iud. privilegia. lib. vi. si datum est loco. ppe. m. vi. dis. iij. qd filius. si vero tubu recurrit dum est ad psonam pcedit. extra de iudi. cum venisset. Si in doctor vel pctor haberi non potest statui privilegium. nisi aduersari⁹ contrarium p testes ostendat. ar. extra de fi. instru. cu Jo. Et vide si agat reali vel psonali actione extra vt lic. non prestat. quonia frequenter. Item si datum sit ad ipsos. vtr ipsi sit finitum. xxv. q. i. §. fi. Item vide si aliqua pino sit annexa que non sit impleta. qd tunc non valet. extra de codic. appo. vez. vide si satisfecit qd pmissit. qd alio non valet. de codic. appo. super eo. Et nota differentiam inter donationem sub conditione et donationem sub modo. Donatio sub conditione ne non tenet nisi adueniente conditione siue ea completa. vt ff. de pini. et dem. l. qd heredi. §. vlt. Donatio sub modo est. do tibi mansum vt me pascas qd diu vixero. hec donatio statim tenet et non reuocat qd diu non seruauit. extra de pini. app. vez. in glo. vbi nota differentiam. sepe in vnu ponit p alio. ibide. Nota. viij. cas⁹ i qd⁹ donatio facta ecclesie si valet nec reuocari potest

no p d m p
no b. alij
v m m

Contra testamentum

Primo si sub modo facta ē et cōditio deficit
ut iam dictū est. Secundo ppter turpe faciūz
appositū. extra de symo. c. de regularib⁹. et. c.
venies. Tercio ppter datū enorūitatē. xij. q.
ij. si q̄s irascit. Quarto propter sequentē pro
curacionē. xvij. q. iij. q̄cūqz. Quinto propt re
cipientū fraudē. xvij. q. vlt. p̄stuit. Sexto p
pter donāis impotentiā. extra de testa. fili⁹ no
ster. Septimo ppter causē defectū. extra de re
nunc. c. ex trāsmilla. Octavo ppter doni im
mensitatē. xij. q. ij. si q̄s de seruis. **I**te nota
q̄nqz vel sex casus in q̄b⁹ donatio facta alte
ri p̄t derogare iuris reuocari. **P**rim⁹ si do
natori in donatorē man⁹ impias iniecerit.
Secund⁹ si atroces iniurias ei inferit. Ter
tius si graue rez suaz ei damnum intulerit.
Quart⁹ si graue vite piculū ei inferre p̄sum
plit. Hos q̄tuor casus habes extra de dona.
c. vlt. Quint⁹ ppter ingratitudinē. Sextus
si p̄dionē sibi appositā nō seruauit. ibidem.
et. c. de reuocan. dona. l. vlt. **I**te donatō facta
a matre si trāseat ad secundas nuptias. ex tri
bus casib⁹ p̄t reuocari. **P**rim⁹ si filius vite
sue insidiat⁹ est. Secund⁹ si atroces manus
in eā iniecerit. Terc⁹ si tot⁹ substantie molit⁹
est iacturā. in autē. de nup. §. mater. Et itel
lige q̄ hec dictio atrox trib⁹ causis cōsiderat⁹
instat. de iniur. §. atrox. vñ vsus. **H**is trib⁹ ex
causis iniuria dī atrox. Faci p̄sone vel loci
de rōe. **I**te vide si p̄uilegiū est cōcessum ob
causam. utrū causa subit vel non. et utrū fuit
causa impulsina. xij. q. ij. que sunt. **I**te vide
si renūciauerit factio vlt̄ vbo. dic tūc q̄ non va
let. extra de p̄uile. **I**te si abusus fuit p̄uile
gio nō valet. extra de p̄uile. ut p̄uilegia. et de
re. iur. p̄uilegiū. li. vj. **I**tem cōsidera diligen
ter an ppter delictū fecerit se indignū. extra de
p̄uile. suaz. **I**te si fecerit p̄tra p̄uilegiū ibidē
Item vide si sit generale vel speciale vlt̄ vnū
generale et aliud speciale. q̄a generi p̄speciez
derogat. extra de re. iur. generi p̄specie. lib. vj.
Item si p̄uilegiū sit alicui damnosum nō
valet. extra de deci. suggestum. **N**ota vsus
de casibus quibus p̄ditur p̄uilegium.
Si facis contra. si negligo ppter abusum
Delictum damnum p̄terqz p̄cessa potestas
Item p̄uilegiū non valet in quo cōtinetur

q̄ aliquis ab omnibus sit immūis. idēz dic
de qualibet scriptura. C. de decurionib⁹. lex
emplo. et. l. vacantis. et ut breuiter me expediat
vide. c. ex ore. de p̄uilegijs. et de sententia et re
iudi. inter monasteriū. et de fide instru. inter
dilectos. et. lxxij. dis. per totum.

Contra testamentum

Faciendum te
sta menta Sciendum q̄ testamē
tum est voluntas solēnis qua pro
testatur quis de rebus suis post mortē suaz
et. xij. q. ij. placuit. An testamētū valeat. pri
us considera quis fecit testamētum. Et an
fm regulas iuris testatus sit de numero testi
um et q̄ rogati debent esse. dixi supra in iur. d
testib⁹. **T**estamētū nisi sit plimū non valz
extra d̄ celebra. miss. cū marte. **I**tem vide viz
illa plima voluntas sit palia posteriorū
mutata. et dic q̄ non valet. vi. xij. q. vltima
Item testamētū non valz nisi heres fuerit
instatur⁹. ff. de his qui intesta. l. vltima. **I**tem
si testator fuerit furiosus testamētū nō va
let. C. qui testa. face. non poss. l. furiosum.
Item mascul⁹ qui quattuordeciz ānos nō
compleuit et femina duodecim nō possūt te
stamētū facere. ff. de testa. l. qua etate. **I**tem
nec mur⁹ nec surd⁹ potest testari. C. qui test.
fa. non poss. l. discretus. Et intellige de surdo a
natura. quia si a morbo. et sciat scribere. bene
potest ibidem. **I**te filius familias non potest
enam de voluntate patris nisi de castrensi pe
culio. C. de inoffi. testa. l. penultima. **I**tem in
famis ob crimen famosus. l. is cui. ff. de testa.
extra de heren. ex cōmunicamus. **I**te capi⁹
apud hostes si faciat testamētū non valet.
Insti. quibus nō p̄missum facere testamen
tū. §. vlt. vbi pene oēs predicti casus sūt. i glo.
fi. **I**tem si pater perit filium in testamēto nō
valet. ff. de in iustore scrip. et irrit. testamēt. l.
nam et si. **I**te si exheredauit sine causa expressa et ves
ta ac iure cōcessa. nō valet. C. de postu. l. nō lu
cet. **C**asus aut in quibus filius potest ex
hereditari habes de iure iuran. et in autenti
ca. ut cum. de appell. cong. §. causas. col. viij.

Contra positiones

Item si testamentum fuerit rasum seu viciatum i loco suspecto non valet. extra de cri. fal. licet. de fide instru. inter dilectos. Nota mulier non potest esse testis in testamento. ff. de testa. l. qui testamentum. ubi dicit mulier in testamento testimonium dicere non potest. Item nemo extraneus in potestate testatoris potest esse testis. ff. e. ti. qui testa. l. j. Item quod omnes testes sunt liberi et puberes. alio non valet. insti. eo. ti. §. sed cum aliis. et §. testes. et supra. c. contra testes. Item nisi testes in fine testamenti se subscripserint non valet. ff. eo. ti. l. heredes. et illa omnia que dicta sunt debent in testamento solenni esse. Et secundum leges quando pater testatur inter liberos et nepotes tunc non est necesse quod tanta sollemnitas adhibeatur. C. eo. ti. l. hac consilium. Sed sufficit tunc quod adhibetur duo testes. Similiter miles potest suum testamentum facere coram duobus testibus. ff. de testa. mi. l. diu. Nota nullus potest facere testamentum quod seculo renunciauit et aliquam religionem inuauit. et si testamentum fecerit non valet. q. vlt. quia ingredientibus. Nota si quis dixerit commuto tibi ultimam voluntatem siue dispositionem. ego. Jo. et heredes in statu quo tu volueris. Si postea testamentum factum fuerit non valet secundum leges. Secus est de benignitate cano. ii. q. ij. ubi dicitur quod extremam voluntatem in alterius dispositionem committit non videtur decedere inter status. Item si aliquid in testamento tibi fuerit legatum cauere testamentum impugnes. quia legato preberis. C. de codicillis. l. vlt. quia nemo debet habere subsidium ab eo quod impugnat extra de censu. cum olim. Et hec de testamento sufficiunt.

Contra positiones

Positiones sunt in uente ut releuent partes ab onere probationis per testes. facilius enim sunt confessiones quam productiones testium. cum testes idonei vix inueniantur et cum labore et expensis producantur. iij. q. iij. §. ut in criminali. Nota sex modis actor ab actu iudiciali remouetur per positiones minus legitimas. Primo modus si positio fuerit negatiua probari non potest. Sed qui ponit necesse habet probare quod posuit. ff. de proba. l. ij. Nota quod negatiua est triplex. facti iuris

et qualitas. Negatiua facti est duplex. pura et simplex. quod non habet determinationem loci ut tunc vel alicuius rei. et probari non potest directe vel indirecte. ut si quis dicat se nunquam citatum fuisse. extra de elec. bone. j. Si autem adiciatur tunc locus vel aliquid simile tunc potest probari indirecte. extra de testi. ex tenore. et c. series. Item negatiua facti probatur cum habeat affirmatiuam implicatam. ut si dicat coactus renunciaui. debet probari. extra de renunciat. sup. hoc. Negatiua iuris bene probatur. ut si negas emancipationem recte faciam. debet probare. ff. de proba. l. ab ea pre. §. idem respondet. si quis negat aliquid iuste factum debet eillud probare. Negatiua qualitas. ut si dixeris. ille non est idoneus vel legitimus. vel non est solucio fidelis. debet probare quod hoc dicit. quia quilibet presumitur bonus et idoneus nisi probetur contrarium. extra de pluri. dubi. et de seru. in ordi. fac. c. unico. Item omnis negatiua quod includit in se affirmationem appellatur negatiua pernegans. et talis negatiua probatur per inclusionem affirmationis. extra de proba. quia. de testi. ex tenore. Secundus modus est si positio non facit ad causam vel non est facta super re de qua agitur in libello non valet. ubi gratia. Si agitur de rei vendicatione et actor petitionem facit super mutuo deposito talis positio non valet. Tertius modus est si positio non releuat ponentem vel non potest peteri. talis positio non debet admitti. extra de excepti. dilecti filij. Nota differentiam inter secundum et tertium modum. In secundo licet positio super re de qua agitur non sit probata. tamen monstrat intentionem ponentis. In tertio autem nihil facit ad negotium de quo agitur. Quartus modus si est positio pendens ab alia positioe que negata est. talis positio non valet. verbi gratia. Actor dicit. pono quod A. tradidit mihi fundum. reus negat B. Actor postea producit aliam positionem dicens. pono quod A. tradidit mihi fundum tale. hec positio non est admittere da propter duo. Primo quia non releuat ponentem. quia nuda traditio non transfert dominium. ff. de acqui. re. do. l. traditio. Secundo quia pendet ab alia que fuit negata. Unde si reus ad istam que ad negatam dependet responderet posset de facili periurium incurere. Sed iudex debet cauere precanere ne det viam periurio. extra de iure iurando. si vero.

Nota quod negatiua 2 species
si facti iure et qualitas

Item negatiua 3 species
pernegans

Contra sententiam

Quintus modus si positio est implicata q̄ fit quando aduocat⁹ duas positiones format sub vna interrogatione sic q̄ altera ps est vera ⁊ altera falsa. ⁊ is qui iurrogat credit posse simpliciter rñdere. **E**xemplum. pono te comedisse in ecclia. comedisti ⁊ eccliam non intrasti. nō potes respondere q̄ sic. quia hodie eccliam nō intrasti. nec potes dicere q̄ nō q̄ alis non comedisses. **E**st ergo regula. sicut reus certū habet dare respōsum. ita actor certū debet facere positionem. **S**i vero positio ob scura vel cauilliosa fuerit. reus rñdere non tenetur. in specu. ii. de positi. §. septimo. v. tertio q̄3. ⁊ vñ. xiiij. quia sup̄ re incerta nō potest fieri snia. xj. q̄. iij. graue. nec licet aliquē fratrem suū recouenire circūscriptione verborū. xxiij. q̄. iij. vnusquisq̄3. dicat ergo. vel positionē facias declarari vel tenē admittō. ⁊ si sint positiones due vel vna implicata de illa vnā p̄tē diuisim. pponat. vt pono te hodie comedisse ad illā respōdeat reus. credo vel non credo. postea pcedat ad aliā ⁊ dicat. pono te hodie intrasse eccliam. ad illā positionē potest rñderi. non intraui. **I**tē aliud exemplū. pono q̄ possides eccliam sancti **A**lii p̄tinentem ad monasteriū sancti **P**etri. ibi implicat⁹ duo vnū q̄ reus possideat eccliam sancti **A**lii. et q̄ ecclesia beati viti p̄tineat ad monasteriū sancti **P**etri. adeo debēt fieri due positiones. **S**extus grad⁹ est si sit positio sup̄ articulo pcedenti de eadē re. qd̄ nō est ponendū. **N**am tūc fortasse negauit qd̄ modo cōfiteat tanq̄m nauis nauigās cōtra ventū nō est audiend⁹ in autenti. de his q̄ ingre. ad appel. §. i. col. ij. **N**ota in causa civili debet rñdere re⁹ positioibus s̄m credulitatē. q̄a in talib⁹ prestat⁹ iuramētū calūnie qd̄ est s̄m credulitatē. **S**3 in causis spūalib⁹ debet rñdere ex certa sciētia. quia in talib⁹ p̄stat⁹ iuramētū de veritate dicēda. extra de iura. calū. statum⁹. lib. vi. **N**ota cōfessio sprationi naturali debet puenire. vnde si aliquē dico filiū meū ⁊ eas non patit⁹ nō valet cōfessio. ff. de interrogat. actō. l. cōfessionib⁹. §. ⁊ si. **I**tē si formidine tormen⁹ fateat⁹ aliq̄s cōtra me. talis p̄fessio michi nō p̄iudicat. nisi postea tormētō liberat⁹ itea dem p̄fessione p̄sistat. ff. de q̄stio. l. i. §. si quis.

Item q̄rit⁹ vsq̄ q̄nto in causa positiones fieri possent ⁊ debēt. rñdeo quousq̄ renūciatum fuerit testib⁹ p̄bationib⁹ ⁊ instrumētis. Et b̄ de positiōib⁹ sufficiant

Contra sententiam

Sententia est dissimulatio iudicialis q̄ cōtrouersijs finē imponit p̄nūciatione iudicis p̄demnationē vel absolutionē cōtinens. vt si dicat **J**udex. visis ⁊ auditis p̄fessionib⁹ ⁊ allegationibus vtriusq̄ p̄tis. necnō attestacionib⁹ ab actore ⁊ reo p̄ductis diligēter inuestigatis ⁊ intellexis p̄silio habito iuris peritoy. tales p̄demno ⁊ absoluo ⁊c. vt patet. j. q̄. i. in p̄mis. ⁊ extra de sequef. posses. c. j. in spe. ii. de sen. §. vt aut. v. nos itaq̄3. **Q**uoniam autem sentēte diuerse a iudicibus p̄ferunt. quaz̄ aliq̄e ipso iure sunt nulle. aliē p̄stitutionē in integrū. aliē p̄appellationē interpolatā. aliē p̄supplicationē retractant. **I**deo cōtra snias aliqd̄ videam⁹. **E**t p̄mo cōtra illas que sunt ipso iure nulle. a q̄bus nō valet appellari. extra de vi. ⁊ bone. de. cū ab omni. **I**tē snia lata die dñica vñ alio tpe feriato nō valet enā p̄nb⁹ p̄sentientibus extra de fer. c. vñ. ff. de feri. l. si feriat⁹. **I**tem si tpe messu vel vindemiay cōpellat⁹ q̄s longas re exceptione tñ p̄us posita si snia lata fuerit ibidem. **I**tē snia lata p̄ra absentē nō contumacē nō valet. iij. q̄. ix. caueat. **P**ro illo nota q̄nq̄3 genera absentiy. **P**rima est absentia p̄babilis necessaria. vt in inimicia. **S**ecūda est probabilis tantū. vt in studio. **T**ertia necessaria tantū. vt in relegato. **Q**uarta est voluntaria. vt in mercatore. **Q**uinta est p̄cōrumaciā. **N**ec q̄nq̄3 habes. ff. de in integ. resti. l. vñ. **I**n p̄ma restituit⁹ ad totā causam. C. d̄ p̄cura. l. q̄a absente. **I**n secūda si nō fuerit de sensus appellās audit⁹. C. quō ⁊ q̄n iudex. l. ab eo. **I**n tertia cognita causa subueniē. **I**n q̄ta nō restituit⁹ s̄z ledit⁹ p̄ sniam. de re iudi. l. de vnoquoq̄3. **I**tē q̄nto nō audit⁹ appellās nisi veniat iudice adhuc sedētē p̄tribunali. ff. de i integ. resti. l. penul. **A**lios casus absentie ⁊ cōtumacie habes. extra vt lic. nō p̄resta. q̄niam frequēter. **I**tē nulla est snia si duo vñ plures sint iudices ⁊ vnus sine altero procedit nisi i

Pono te comedisse
in ecclia ⁊c
vna positio debet
⁊ rñdere qd̄ dicit

quā nō audit⁹ p̄tē
calūnia p̄tē redit⁹
⁊c ⁊ p̄tē nō audit⁹
calūnia p̄tē redit⁹
⁊c

Contra sententiam

delegatione p̄tineat q̄ alter sine altero proce-
dat sine mādato cōiudicis absentis. extra de
of. iudi. dele. p̄uidentia. **I**tem si duo iudices
diuersas p̄ferūt snias tenet p̄cedo nō p̄ actore
nisi in causa fauorabili vt matrimonio p̄te/
stamento. hoc est vez si ex ordinaria iurisdic-
tione p̄cedit. **S**i vō ex delegata ex vtroq; snia
pendet in arbitrio delegatis. et si ex cōpromis-
so neutra debet habere vigore. extra de sen. et
re iudi. duobus. **I**tem nulla est sententia si certus
terminus sup̄ior assignauerit infra quē debet
sententia. et iudex post datū terminū senten-
tiam auctū nisi terminus de p̄sensu p̄tū progetur
extra de of. dele. de causis. **I**tem nulla est senten-
tia nisi p̄ p̄ra quā lata est tribus edictis vel
vno p̄emptorio fuerit euocata. xxiii. q. ii. d. il-
licita. et c. de excoicatiois. et si nō inuenit citan-
dus nihilominus ad suā domū debet citatio
dari. et sui amici regrendi sunt an sit aliquis
q̄ velit eū defendere. aliter snia nō valet. extra
de do. et p̄u. causamq; et ibi in glo. et c. si.
Item nulla est snia in qua mortuus p̄denat.
ff. de sen. que sine apel. rescin. pos. l. penul. itel/
ligeni si in casib; exceptis. vt in crimine heresis
xxiii. q. ii. sane. **I**tem nulla est snia q̄ p̄inet p̄ce-
ptum impossibile. q̄a nemo ad impossibile
obligat. in regula nemo. extra de reg. iu. l. vi.
Item sententia lata ab excoicato nō valet. extra
de sen. et re iu. ad p̄bandū. **I**tem snia nulla ē q̄
libellus nō est oblat. extra de libel. ob. c. i. et ii.
intellige nisi sint breuissimelites et marie vili-
um plonaz. **I**tem nulla est q̄ cū falso p̄curato-
re est lata. extra de do. et p̄u. an nostra. **T**enet
tamē snia quousq; falsitas fuerit detecta. vt
ibi dē. et extra de rescrip. ex pte. **I**tem snia lata p̄
furiosum nō valet. ff. de re iudi. l. furioso
Item sententia nulla est nisi lata fuerit sup̄ cer-
ta quantitate. intellige q̄n agit sub certa specie
insti. de ac. §. curare. **I**tem nulla est q̄n iudex
ad certā rem dat. de alio p̄nsciat. extra de of.
fi. iudi. dele. ex litteris. **I**tem nulla est si p̄ surre-
ptionē lata est. xxv. q. ix. venia. extra de rescrip.
p̄. ad audientia. ii. in glo. v. in irruū. **I**tem
nulla est cōtra fiscū absente ei⁹ aduocato. ff.
de iure fisci. l. si fisci. sec⁹ si p̄ra p̄uatū lata.
Item nulla sententia est p̄ra manifeste absente
cui⁹ aduocato vel p̄curatori vel ei⁹ aduer-

sario dat. pecunia vt se vinci patiat. C. de ad-
uo. diuer. iud. l. i. **I**tem nulla est snia iudicis de-
legati q̄ nō est. xvij. an. extra de offi. dele. cum
vicelimum. intellige nisi p̄nceps ex certa sciētia
causam minori cōmittat. **I**tem si ordinarius
xxv. annū nō attingat ibidē. **Q**uā snia est ali-
qua q̄nq; retractat p̄ appellationē et. **Q**uā di-
es est assignata ad sententiandū si iudex alio
die sententiauerit p̄tib⁹ ignoratib⁹ vel etiam
vna pte p̄ appellationē retractat. ff. de ri. nup.
l. palā. **I**tem si loc⁹ est assignatus et iudex alio
loco sententiauerit. C. de sen. et interlo. om. iu. l.
si per erro. **I**tem snia lata de nocte p̄ retracta-
ri. extra de offi. iudi. dele. p̄sultur. **I**tem sententia
de p̄dione de futuro ferri nō debet lata non
tenet. sed p̄ appellationē q̄nq; retractat. extra
de app. p̄reca requisiti. et extra de sen. exco. a no-
bis. ii. q. vi. biouū. **I**tem snia illa retractat si iur-
ramētū calūnie exactū in causa fuerit et nō
p̄stutū. C. de iur. calū. l. i. **I**tem snia lata p̄ vel
p̄ra filiūsa. existēte in iudicio sine consensu
patris p̄ retractari p̄ appellationē. ff. de iudi.
l. licet. et l. si debitor. **I**tem snia nulla est ipso iure
si iudex eū nō sedēdo tulerit. ii. q. ii. §. spaciū.
Item si snia lata fuerit in scriptis nulla erit.
ii. q. i. in p̄mis. extra de p̄bat. quoniam p̄ falsas
Istud fallit in casib⁹. **P**rim⁹ est in vili-
bus. **S**ecund⁹ est in leuib⁹ criminib⁹. ff. de
accu. l. leuia. **T**ert⁹ in causa matrimoniali.
extra de testi. **A**lbert⁹ et alij quidā dicūt q̄ sen-
tentia p̄ ferri sine scriptis in oī cā de cōsensu
p̄tū sed Brelin⁹ disputationi. **I**tem si ep̄s iter
subditos suos cognoscit nō esse necesse senten-
tiam ferri in scriptis. xi. q. i. si q̄q; nisi causa
sit criminal. ibidē. **I**tem snia nulla est licet scri-
pta sit a iudice nō tamen recitata. C. de senten-
tia exco. ex periculis. recitata. l. i. amo nulla est
si eā iudex nō p̄ se sed p̄ aliū recitauerit. ibidē
l. vlt. et extra de p̄sue. ad nostrā. **I**tem nulla ē
sententia lata contra minorem. xxv. annis si
ne curatoris auctoritate. C. de his q̄ le. p̄so. i. iu-
di. stan. nō habēt. l. i. et ii. nisi in causis sp̄cia-
libus. puta matrimoniali quā minor p̄ se p̄-
tractare. extra de testi. spo. ex pte. **S**nia aut p̄o-
eis lata tenet. C. de p̄cu. l. eo nō min⁹ **I**tem snia
a nō suo iudice lata nō valet. extra de consue-
tu. ad nostrā. et de iudi. si cleri. **I**tem si seru⁹ sen-

Contra sententiam

tentia tulerit ipso iure nulla est. iij. q. vii. ca. j. et extra de rescriptis. scilicet. Item nulla est sententia per mulierem lata. ibidem. et ff. de re iur. l. ij. aut nisi per consuetudinem approbata. ut extra de arbitrio. dilecti filij. aut a principe. ij. q. v. in omnes.

Item sententia ab heretico iudeo vel alio fidei inimico non valet contra christianos. extra de here. excommunicam. Item nulla est sententia ex parte iudicis. quia iudex est ingenuus vel seruus et non potest militare vel habet centum aureos. C. de peditibus. iudic. l. ij. ff. de arbitrio. l. non distinguemus. Item nulla est

sententia si iudex secularis super ecclesiastica iudicabit. extra de foro. compe. si diligenti. Item sententia lata post aliam diffinitiuam per appellationem non suspensam est ipso iure nulla. ij. q. vi. §. diffinitiuam. Ex capiunt quidam casus ab hac regula quod requirere de sen. et re iudic. cum ex litteris. Sunt etiam sententie que sine appellatione rescinduntur. ut in causa matrimoniali que non transit in re iudicata. extra de sen. et re iur. lator. Quod est nulla ratio loci ibi nesci in quo lata est sententia. extra de appel. que fronde. Item ratio ordinis non seruatur. quia iudex debet ut condempnare percuratorem et condemnare dominum. C. de sen. inter lo. om. iudic. l. j. Nota tamen in criminibus condemnatur dominus non percurator. C. de iur. iur. ran. l. vlt. Quod est condemnatur percurator non dominus extra de pba. licet causa. extra de fide instrum. inter dilectos. Item nulla est sententia si aliquis de se prem trahiatur iudicij obmutatur vel puertatur.

Primum trahitur ut libellus def. extra de libelli obla. c. j. et ij. Secundus est libellus. pretest. extra de libell. pretest. c. unico. Tertius ut de calumnia iurei et de veritate dicenda in causis spiritualibus. extra de electione. dudum. Quartus ut de positiones testium scribant. extra de pba. quoniam per falsam. C. de sen. et inter lo. om. iur. l. plata. Quintus ut publicent. ut in dicta. l. plata. Sextus ut sententia feratur in scriptis. ij. q. j. in primis. et c. longam. Septimus ut sententia feratur a iudice sedente per tribunali. C. de sen. ex piculo recitanda. l. j. et ij. Item nulla est sententia si contra ius est plata. ij. q. vi. §. diffinitiuam extra de sen. et re iur. c. j. Item nulla est sententia nisi per uisus fuerit pretestata. extra ut lit. non pretest. per totum. Et sex casibus exceptis de quibus valet sententia lit. non pretest. Primum si agitur de electione prelati confirmata vel cassanda. Secundus si agitur de ma-

trimonio criminaliter et is qui conuenit maliciose se absentauerit et contumax sit. Tertius si agitur de crimine per modum inquisitionis. Quod tres casus habes. extra ut lit. non pretest. quia frequenter. et d. accu. quiter et quoniam. Quartus habes. extra de iur. iur. ad nostram. Quintus est actor per primariam absente reo presente et petente se absolui. extra de do. et com. Sextus habes de sen. ex com. a nobis. ubi dicitur. absolui potest per morem penam non pacta si penitentie signa apparuerint in eo viuente. Item nulla est sententia si lite non pretest. testes fuerint recepti. nisi in casibus. Primum si timeatur de morte testium. Secundus est de absentia diuturna. Tertius si cognoscitur de electione prelati. Quartus si per appellationem sententia potuit retractari. ff. ad trebell. l. saluo. Item sententia lata per falsos testes vel per falsa instrumenta quoniam retractatur per appellationem. quoniam per in integrum restituit. ff. de re iudic. l. diu. et c. de ipi. in integ. restit. l. superuacuam. extra de pba. licet. et de pcur. i. nostra. C. ad le. cor. de fal. Querela. Item si ex falsis allegationibus sit lata. ff. de iudic. l. si per totum. Tales autem sententie valent quousque falsitas fuerit reuelata. extra de pcur. in nostra. Nota sententia per absentem lata si absens per breue tempus iustitiam cum absentie sue probauerit ipsa sententia per restitutionem in integrum potest retractari. extra de restit. in integ. ex litteris. extra de sen. et re iudic. cum bertoldus. C. de pcur. l. qui absente. et ff. de admitt. l. scire oportet. §. sufficit. ubi dicitur. si quis propter egritudinem vel aliam necessitatem. puta maris vel hyemis vel cursum latronum aut simile causam in constituto tempore venire non potest. ei est ignoscendum quoniam sententia retractatur in causa criminali vide. iij. q. v. quod quis. extra de do. et re iur. utatis. Nota iudices penas per sententiam pecuniaria que mulcta vocatur possunt remittere ratione paupertatis. C. de modo mul. l. eos. Et hec causa breuitatis sufficit.

Contra appellationem

Quoniam contra sententiam appellationes quoniam frustra tunc fiunt. id est post tractatum de sententia de appellationibus videamus. Appellatio est a minori iudicio ad maius tribunal provocatio iniqua grauamini vel iniqua sententie querela. prout.

no. q. 1. et 1.º transi
t. 1.º q. 1.º ad
bona sententiam

Contra appellationem

ff. eo. ti. l. i. Si appellat a iudice principali vel a cur. nō valet. ix. q. iij. c. ipsi sunt. z. c. piz.

Ite a senatu principis appellari non potest. ff. a quibus appellari non licet. l. i. **I**tem a snia papali qā ecclesia cōparat senatui

Ite appellatio facta a snia arbitri nō valet. ij. q. vi. a iudicib. z. c. de arbi. l. i. z. ff. de arbi. l. n. distinguem.

Ite p̄tūmācis appellatio non valet. extra eo. ti. p̄tūas. nisi venerit ad huc iudice p̄tribunali sedēte. ff. de in integ. resti. l. di. uis.

Ite qñ appellat a grauamine appellatō nō valet nisi corā iudice grauamis causa p̄babilis p̄tendat. extra de app. cōdi. l. i. vi. appel-

lano extra iudiciū infra. x. dies. a tpe cognitōnis grauamis in scriptis fieri pot. **I**ntellige nisi appellet iudice adhuc sedente p̄tribunali

tūc sufficit viua voce appellare ab inq̄ snia. ff. eo. ti. l. i. **I**te appellatio nō valet facta ab illo

q̄ sub noxio crimine p̄uicet ad penā p̄demnat. extra eo. ti. romana. l. i. vi. **N**ota differētiā inter penā z mulctā. pena statuit a lege sed mulcta infligit ab arbitrio iudicis

Ite appellatio nō valet qñ appellās cōsentit post appellationē corā illo iudice a q̄ appella-

uit ligare v̄ aliud facere. extra de of. iudi. de le. grati. **I**te appellatio nō valet nisi appellās infra annū v̄ ex causa rōnabili infra bienniu

um fuerit eā p̄secut. extra eo. ti. cū sit roma- na. z. c. oblatos. autē. ei q̄. C. de p̄i. ap. **E**t in-

tellige nisi iudex largi tps fuerit moderat. ibidē. z. intellige infra iudiciū terminū ap. de-

bet p̄seq. c. oblate. v̄ ps appellata. **I**te appella- no debet fieri gōatim de mīore iudice ad ma-

iorē. aliē nō valet. extra eo. ti. dilecti filij. tñ ap- pellat ad papā omissis medijs. e. ti. si duob. z. c. romana. l. i. vi. **T**ñ fm leges si appellat ad

p̄ncipē omissis medijs p̄nceps remittit appel- lationē ad quē debuit appellare. ff. eo. ti. l. i. pa-

tores. **I**te appellatio nō valz nisi fiat infra de- cem dies a tpe date snie. ij. q. vi. anterioris. ex-

tra de testi. significauerūt. **E**t dies in q̄ senten- tiatū est cōnumerat. e. ti. ij. q. vi. anterioris. an-

glo. ij. **I**te si tertio a diffinitiva fuerit appella- tum illa appellatio nō valet. ij. q. vi. si q̄s. extra

e. ti. c. directe. l. 3. p̄tra videt. ij. q. vi. quēs. vbi d̄r. quonēs se putauerit q̄s ḡuari appellat. **S**o-

luto. illō quonēs exponit ibi secūdo a diffini-

tiva. vel quonēs ḡuēt interlocutoria totiens appellat fm canones nō fm leges. **N**ota si p̄-

sona regularis appellat ne corrigat nō valet appellatio. extra e. ti. ad nostrā. **N**isi corrigēs modū excedat. e. ti. de p̄ore. z. c. cū speciali.

Ite appellatio nō valet qñ est facta p̄tra ordi- nationē ecclie. puta ne fiat electio. vel ne p̄cu-

ret aliqua euidēs vilitas ecclie. **I**ntellige ni si assignata fuerit aliq̄ iusta cā appellatōis. ex-

tra de his q̄ fiūt a ma. par. ca. ex ore. z. extra d̄ elec. cū nobis. **I**te ab ex cōmunicatōe nō ap-

pellat. extra de sen. z. re. iij. q. ad p̄sultationē. z. extra e. ti. nouit. **I**te a mero executore si ap-

pellat. a mixto aut appellat nisi admittat legi- timā exceptionē z. si p̄tē grauauerit. extra. e. ti. dilecto. z. c. vt debet bonor.

Nota merus executor d̄r qñ snia lata est ab aliq̄ iudice or- dinario z. ille iudex mādāt alteri vt illā sniaz

exequat. talis executor d̄r mer. **I**lle nō debz audire aliq̄s exceptionēs nec de snia se aliq̄d

inromittere nisi sciret sniam esse malā. puta p̄ falsos testes z. p̄ falsa instrumēta latā. tunc

eni si excipiat corā eo debet supiori referre. ex- tra de sen. z. re. iij. de cetero. z. cri. fal. super eo.

Nota aut d̄r q̄ aliquaz negocij executionē annexā. vt cū iudex ordinari mandāt alicui

dari bñficiū dat sup illo negotio executorem corā tali p̄poni possunt exceptōes z. appella-

re ab ip̄o quācūqz absolute scribat a pa- pa. xij. q. ij. c. dicē. s. z. si nō cognitio. extra de

recrip. cū adeo. **N**ota q̄zuis regula iuris sit q̄ a mero executore appellari nō potest. **E**xi-

piunt in ocio casus. **P**rimo si modū excedit in exequēdo. extra. e. ti. nouit. extra de offi. iij. de lega. sup q̄stionū. **S**ecūdo qñ p̄tē iudicis

vult assumere. extra de of. iudi. dele. pastoral. **T**ertio si dolo aliq̄d faciat. ff. de neglig. l. iij. s. si executor. **Q**uarto qñ executori opponit ex-

cōmunicatio. ij. q. iij. ex cōdicatos. z. c. ex cōica- to. **Q**uinto qñ facta est in nouatio. sup eodez

de q̄ agit. nā tūc ordo mutat. ff. de re. iud. l. iij. **S**exto si exequendo ip̄s q̄d mēstre pueniat

executor. C. de execu. rei iudi. l. vi. **S**eptimo si executor male interpretat sniam. ff. d̄ appell. ab

executor. **O**ctauo q̄s exceptio pemptoria op-

ponit p̄ quā snia nulla esse d̄r licet executor

admittere noluerit. **T**ñ ab ip̄o appellat. C. de

Contra electionem prelatoꝝ

et alij qd notant
et alij qd notant
peu. l. licet. q. audire debet se non cognoscere de causa s. debet referri supiori. extra de offi. dele. pastoral. Itē appellatio facta ne sez publicū seu notoriū puniat nō valet. extra. e. t. cū sit romana. extra de vsu. q. p. niciofum. Itē tonū d. qd paret p sniam aut pfessione in iur. refactā aut rei euidētijs. extra de cobra. cle. et mu. quesitū. r. c. vestra. Itē appellatō nō valz si pactū fuerit factū inter partes ne ab altera appellet. ij. q. vi. si aut. Itē si appellet ne excommunicat⁹ absoluat nō valet appellatio. extra eo. n. qua frōte. Itē appellatio generalis non valet. eo. n. p. suluit. q. n. q. tamē generali appellatōni deferit. e. n. cū sit romana. in glo. super sumptu vocabulo. Itē de falsa moneta pde natus nō potest appellare. extra de iure iuran. do. q. n. to. in glo. circa p. n. Itē si appellat a gra uamine r iuder illō reuocat seu reuocare velit nō valet appellatio. extra eo. n. cū cessante. Itē si qd appellat sup eo qd fieri procurauit. nō valet. ij. q. vi. si aut. Itē si qd in vna causa tertio appellauit nō valet. ibidez. C. ne liceat in vna. p. totū. Itē appellatio facta ab officiali ad epm nō valet. q. eoz p. sistoriū idē dicit. extra eo. n. cū dilecti filij. c. romana. li. vi.

Itē appellatio nō valet nisi appellās expmat nomē mēsis r nomē iudicis a q appellauit r nomē dignitatis vtriusqz r cām quare appellauit. r ibi vide formā appellatōis p. ciende. Et de appellatōibus dicta sufficiunt.

Contra electionem prelatoꝝ.

Quoniam pluries

in electionib⁹ p. latoꝝ rā minoris qz maioris min⁹ canonice r pperā p. cedit. ppter qd ecclesie dei sepi⁹ graue dispen diū patiunt r nō modicā incurrūt leſionem ut cū his oporteat ad appellatōis subsidium p. uolare. Itē de electōne p. latoꝝ aliqd videamus.

Nota ergo. r. li. articulos qbz electio piciat. Primum⁹ si fiat electio p⁹ appellatōis le gime interpositā. extra de elec. r elec. po. cōsi deram⁹. Secund⁹ si fiat electio ab excoicato. eo. n. venerabilē. Tertio si fiat a suspēso non valet. e. n. cū inter. r extra de p. sue. cū dilectus. Quart⁹ si fiat pabus secularis potestatis eo. n. q. q. s. Quint⁹ si fiat a minori pte. C. e. t.

romana. Sext⁹ si nō fiat a maiori vlt saniori pte capli. eo. n. p. gregatio. Septim⁹ si elect⁹ p. fter assensum electōi sue anteqz eligat. e. n. cū post penitā. Octau⁹ si electio fiat p la ycos eo. n. c. q. q. s. r. c. massana. Non⁹ si fiat ad cla morē populi. eo. n. q. relam. Decim⁹ si fiat ele ctio corpe plati mortui nondū tradito sepul ture. e. n. bone memorie. Undecim⁹ si fiat ele ctio clādestina. e. n. q. ppter. Duodecim⁹ si elect⁹ habeat duob⁹ bñcia curā aiaz habētia sine dispēſatōe. e. n. dudū. ij. Tredecim⁹ si fiat post ipsi trū mensiū i ecclia cathedrali. eo dē n. innotuit. Decim⁹ quart⁹ si fiat electio de ideota. e. n. quoniā quidē. Decimusquint⁹ si fiat de illo q est leuis vite. e. n. cū in cunctis. Decimus sext⁹ si fiat pira formaz traditā eis. eo. n. cū dilect⁹. Decim⁹ septim⁹ si fiat electio habito p. filio r colloqo cū eligēdo vlt cū amī cis suis. eo. n. nosti. Decim⁹ octau⁹ si fiat ele ctio de minori. r. annis. eo. n. cum in cūcis. Decimus non⁹ si elect⁹ ingerat se ad ministrati onem p. firmationē. eo. n. nosti. r. c. qualuer. Vicesim⁹ si post publicationē votoꝝ nō ſeq quat electio. eo. n. in geniti. Vicesimus p. mus si cōmissa est simonia etiā electio ignorare. eo dē n. si alicui⁹. Vicesimus secund⁹ si metropo litan⁹ nō examinat psonā electi r formā ele ctionis. eo. n. cū ecclia. Vicesimus tertius si ele ctus parit defectū in ordinib⁹. e. n. c. dudū. Et si elect⁹ fuerit intrusus. e. n. q. q. s. Vicesimus quart⁹ si eligat q postulari debz. e. n. innotu it. r de postu. c. vl. Vicesimus quint⁹ si electio nem vel postulationē volūt innouare p⁹ cel sationē. extra d postu. gratiū. Vicesimus sext⁹ si cōpromittit in septe r tres eligat vnū d illis r alij tres extraneū electōi. Primum valet dū modo ipse p. ſentiat. e. n. cū in iure. Vicesimus septim⁹ si pcedit ad secundā electiōne pma nō cassata nō valet. eo. n. p. sideram⁹. r. c. aus diē. r intellec. Vicesimus octau⁹ si fiat p surre ptionē. e. n. cū dilect⁹. Vicesimus non⁹ si fiat aliquo p. p. pro. e. n. bone memorie. ij. vbi dicit p. tēpt⁹ vni⁹ pl⁹ nocet qz p. radictio mlioz. Tricesim⁹ si peccāt i numero. eo. n. cum ana r. c. in geniti. Tricesim⁹ p. mus si mādatur q electio fiat de p. filio aliquoz. r sic illis irrequi tis nō valet. eo. n. cum in veteri. Tricesimus

Contra prescriptionem et usurpationem

secund^o si fiat electio fm formas traditas. e. ii. q. a. ppter. Tricesim^o si indign^o eligi electio nō valet. et eligētes pueni potesta: te eligēdi illa vice. e. ii. scriptū. e. ii. cū int cano: nicos. et c. cū innotuit. Tricesim^o qrt^o si non fiat electio i ecclia cathedrāli viciat. s. illud est de honestate et filio nō pcepto. e. ii. c. cū terra Tricesim^o qnt^o si q nō est monach^o eligat i abbatē. e. ii. cū ad nostras. Tricesim^o si nō pfectus eligi in abbatē. eo. ii. cū magist^r. et c. cū cām. Tricesim^o si fiat electio cōditionalis. puta eligo decanū si vult. v. l. s. alia pditione. e. ii. l. vi. c. in electōe. Tricesim^o octau^o si electio fiat sub alternatōe et distin: cione. vt eligo illū vel illū. nō valet. ibidem. Quadrag^o si electio fiat de psona icerta puta eligo quē cantor eligit. ibidem. Quadra: gelim^o si illi qb^o interdictū ē ne eligat sine licētia supioris. si elegerint nō valz electio eo. ii. eis qb^o. Quadrag^o si aliq inter sint electōi q nō sunt de capitulo. nisi di: cant cām quare debeat inter esse electōi. non valet. eo. ii. q. ppter.

Contra prescriptionē et usurpatōz.

Quia reus per pre: scriptōz v^l usurpatōne infestatōz actōis sepi^o elidit. iō de eis nūc dicē dum est. pmo qd sit et q species habeat in q b^o differat et qn nō currat. Due sunt spēs p: scriptōis vna lōgi tps vt. x. annoz int pntel vel. xx. int absentel. Alia lōgissimi tps. vt. xxx. vt. xl. annoz pscriptio est. xl. annoz necessaria p oēs ecclias etiā si vna ecclia pscriptat p ali: am. xvi. q. ii. q. cū qz. et s. q. s. actōel. extra de pre: scrip. de qrtā. et c. ad aures. Ab hac regula ex: cipit pmaria ecclia p quā nō currit pscriptio nisi spaciū centū annoz. xvi. q. ii. nemo. extra eo. ii. ad audiētiā. pscriptio p pte locū ba: beat imobilib^o. Usucapio vō in imobili: bus. Itē usucapio cōplet triennio. pscriptio vō nō. Et nota. xxx. casus i qb^o nō currit pscriptio. Seru^o p obediētiā. e. ii. cū nō lice: at. de p sue. cū. T. venerabil. Secund^o p pecu: rationē q dat rōe visitatōis. extra. e. c. cū ex of: fici. v. nos ergo. nō in ex officio. s. bona rōe i: stitutōis v^l p suetudinis. xviij. q. ii. seruutuz.

Teru^o si laic^o possideat decimas qz de iure detinere nō pteas nulla valet pscriptio. Itē casus ē gūssim^o punct^o p nos q est in tota theologia cū null^o dat decimas cui d: dare et in opoz q decime dent. vt extra de de: cimis. c. j. et c. qzuis. et c. v. l. xvi. q. ii. placuit. Quart^o p matrimonii illicite ptractū. extra de p sue. et affi. nō d: z. Quint^o p votū. extra de regula. sic. Sext^o in publicis successiōib^o et in agro: z possessiōib^o q ad colonū. nec pira: boiem libez. xvi. q. ii. s. ep̄s. Septim^o p pva: catōis ecclie. e. ii. c. j. et ii. et c. cū nob. Octau^o p pte hostilitatis publice. e. ii. ex trāsmilla. xvi. q. ii. c. pma acūde. et c. pmo. Non^o p neruū ecclia: tice discipline. extra de p sue. cū int vos extra de elec. cū cām. Decim^o sup limites dio: celsis v^l prochiāz. et c. qz indicāte. xvi. q. ii. licz et tū limes p d ioy pscribi pte. tit. scōz. xvi. q. ii. volum^o. Undecim^o in reb^o q de iure cō: muni possideri nō pnt. xvi. q. ii. illud. et c. d. i. p: more. Duodecim^o i iure spuali iniusto nū: lo acq: suto. extra de trāfac. pte. Tredecim^o p viā publicā. ff. de via pub. l. viā. Decim^o quart^o p re arrestatā. insti. de vsucap. s. j. et s. res fisci. Decim^o quint^o p op^o publicū. C. d. opt. pub. l. pscriptio. Decim^o sext^o p rez p d i tra d iā p legē repēdēdā. ff. ad. l. repēti. l. q. pira. Decim^o septim^o pira rē pupilli nō ve: nit pscriptio. C. an qb^o causis i inter. resti. l. v. l. et l. adole: cēte. Decim^o octau^o pira funduz dotalē. ff. de fundo. l. si fund^o. Decim^o non^o pira vrozē p dote de necessitate matrimonii nisi marit^o verget ad iopiā. extra de emp. et vē: di. puenit. in glo. circa p n. Tricesim^o i reb^o q sub certa die v^l pditione debent nisi a tpe die v^l p d iōe. C. de p scrip. xxx. annoz. l. cū non si: mi. Tricesim^o p m^o p ecclia: z tpe suspēsiōn. p: lati. extra de p cel. pben. c. qz diuersitatē. Trice: sim^o secund^o p filios familias qz diu lū i po: testate patris. C. de anna. exceptio. l. j. s. v. l. Tricesim^o si ipi plati male alienāt. xvi. q. ii. c. si. fa. Tricesim^o qrt^o qz diu plat^o ē bere: tic^o. extra eo. ii. c. j. Tricesim^o quint^o ex tpe q qz causa iusta impedit^o nō pte agere de exce: pti. de appel. ex rōe. et d. elec. ne p defectu. extra: Tricesim^o sext^o de reb^o furtiuis v^l alio mō v: ciosis possēssis. e. ii. vigilā. et c. v. l. Tricesim^o

(nō q nō dat p pte q p d iōe p d iōe)

(nō q nō dat p pte q p d iōe p d iōe)

De instantia iudicii

septim^o pira una ciuitatis. C. de aq. ducē. l. diligēt. in fi. **Uicesim^o** octau^o res filij a patre alienata nō p̄scribūt spacio. xxx. ānoꝝ. C. dāna. excep. l. j. §. vlt. **Uicesim^o** non^o p̄scribere n̄ p̄nt colon^o. p̄ductor. in q̄lin^o. v̄sfructuariu^o xvi. q. iij. clerici. r. c. se. extra. e. n. si diligēt. **Uicesim^o** null^o p̄scribit qd̄ noīe alieno possidet. extra de re. iur. sine possessione li. **Non^o** nec credit^o p̄scribit pign^o. ff. de v̄sur. l. nō solū. **Nota** p̄scriptio nō valet nisi p̄ possidentē fuerit op̄posita. extra. e. n. cām. extra de p̄ba. ex litteris. **Itē** nota p̄scriptio nō valet si fuerit interrupta extra eo. n. alld. in fi. **Interrupcio** aut̄ fit duobus modis. s. naturalē p̄ inuidationē maris v̄l flum̄is. ff. de acq. pos. l. q̄ vniuersas. §. itē q̄ a. **Itē** q̄nēscūq; p̄ violētiā electionē v̄l depulsiōnē. ibidē. r. C. de v̄su. l. naturalē. **Civilis** interruptio fit q̄tuor modis. **Primo** i iudicio scz p̄ libellū p̄ncipis oblatu^o. r̄ h̄tātū valet in annalib^o actōib^o q̄ p̄ h̄p̄petuat. C. q̄n lib. p̄n. obla. lit. p̄est. fa. **Nota** p̄scriptio v̄l v̄sucapio cuiuscūq; p̄is lōgi v̄l breuis nō valet nisi interruptu^o ista q̄nq; q̄ p̄tinent in his v̄sibus. **Nō** v̄sucapies nisi sint tibi talia q̄nq;. **Recta** fides iust^o titul^o res nō viciola. **Erras** tradat et tempus contineatur. **Itē** p̄ q̄relā iudici factā r̄ secutā rei p̄uētiōnē h̄ valet i oib^o causis ad p̄petuandū actōel. xvi. q. i. §. p̄t. C. de p̄scrip. xxx. an. l. vlt. **Itē** p̄ q̄li cōtestationē. extra v̄l lit. nō p̄est. q̄nā frequenē. **Si** v̄o nō p̄t lis p̄est. sufficit iudicē adire r̄ li bellū p̄tra absentē affirmare v̄l p̄tra eū q̄ non p̄ueniri p̄t aliq̄ de causa r̄ in q̄rimonia duce re ius suum.

De instantia iudicii

Ad multis modis perit instantia iudicii v̄t in cā non p̄dat. **Primo** si q̄s ineptā p̄ponit p̄uētiōz cadit ab instātia iudicii. extra de iud. examiatā. ff. si mē. fal. mo. dir. le. j. **Secūdu** si snia lata fuerit a iudice delegatoꝝ executioni mādāta si nō pareat p̄ annū p̄dit iurisdicciōnē. extra de of. de. q̄rēti. e. n. ex lris. **Tertius** si iudex delegat^o est infirm^o v̄l de iure v̄l defacto impedit^o. extra de rescrip. scisciat^o. **Quar**tus si iudex ē p̄ sanguine^o p̄is. **Quin**^o si iudex ex iusta cā fuerit suspect^o. extra de of. del. insinuante. **Sext**^o si duo iudices delegati di-

uerlas dederint snias. extra de sen. r̄ re iu. duob^o. **Septim^o** si duo arbitri dederint sentēnas neutra habeat p̄gore. ibidē. **Octau^o** si vnus arbitroꝝ morit̄ perit instrumētū nisi aliud ex p̄mat in cōpromissioe. **Non^o** si iudex delegatus funci^o est officio suo. de of. dele. an. litteris. **Decim^o** si delegat^o remittit cām ad delegatē. ibidē. **Undecim^o** si vna p̄s ē familiaris iudicē. n. insinuatē. **Duodecim^o** si vn^o iudicū morit̄ nisi aliud sit exp̄ssum. eo. n. vno delegato. **Intellige** si r̄ p̄missis noib^o p̄p̄is delegatio sit facta. **Tredecim^o** si vn^o arbitroꝝ v̄l cōpromittentū morit̄ nisi aliud exp̄mat ibidē. **Decim^o** q̄rt^o si mādator re inteḡ moritur. nā exp̄ratē mādatorē exp̄rat mādatur. eo. n. c. relatiū. r̄ c. ḡu. in glo. **Decimus** quint^o si vna p̄s ligantiū re integra decesserit. extra de rescrip. significauit. **Decimus** sext^o si aliq̄s de crimine p̄ sniam absolūt^o est. extra de accusa. de criminib^o. **Decimus** septim^o in cōm r̄ seruū tā in cā criminali q̄z civili. iij. q. ix. c. penul. r̄ vlt. **Decimus** octau^o si causa criminali in biennū non terminat̄. r̄ civil^o infra annū. C. de iudi. l. p̄perandū. nisi p̄ maliciā fuerit p̄rogatū v̄l p̄longatū. extra de of. iudi. dele. venerabili. i. fi. **Decim^o** non^o si aū lit. nō p̄est. se inuicem absoluat. ij. q. iij. si quē. **Uicesim^o** si vn^o ligatoꝝ sit monach^o v̄l puerlus. xix. q. iij. q̄z igrediētib^o. **Uicesim^o** p̄m^o si vna p̄s ligantiū p̄dit se i seruū illi p̄tra quē ligat iij. q. ix. c. vlt. **Uicesimus** secūdu^o si duo petunt equū in sequestro posuū si equ^o morit̄ perit instātia. adē de q̄libet re lisi. ij. q. vi. quonē. et q. j. q̄res. **Uicesimus** tertiu^o si mādator reuocat mādātū. extra de ap. v̄t nosty. **Uicesim^o** q̄rtus si actor cadat i beresim. extra de bere. ex. comunicam^o. **Sūt** r̄ p̄les alij modi q̄b^o p̄t instātia annihilari. puta oēs q̄b^o rescriptu^o annihilat. r̄ q̄b^o iudex repellit v̄l actor. d̄ q̄b^o supra dixi. **Querit̄** an iudex delegat^o si sit monach^o p̄cedere possit. p̄t distingui. vel lis fuerit corā eo p̄testata aū religionis ingressum an nō. si lis fuerit p̄testata tūc de licētia abbatis p̄t p̄cedere i causa. extra de p̄uile. cū olim. si aut̄ lis nō fuerit p̄testata perit instātia. **Et** hec causa breuitatis sufficiat. r̄.